

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಮತ್ತು ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಶಿಕ್ಷಣ

ಡಾ.ಮಧು ಗುಂಡ್ಲುಪೇಟೆ ¹

ಪೀಠಿಕೆ:

ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಬದುಕಿನ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳು ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿರುವುದು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಎಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯಪರ ಚಿಂತಕರು ಮತ್ತು ಹೋರಾಟಗಾರರು ಸಹಜವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶೋಷಿತ ವರ್ಗಗಳ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಮಾನವತಾ ವಾದದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿದೆ. ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಯಾರೂ ಶ್ರೇಷ್ಠರಲ್ಲ ಮತ್ತು ಕನಿಷ್ಠರಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಮಾನವತಾವಾದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತದೆ. ಶ್ರೇಣೀಕೃತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾನವತಾವಾದ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜವಾದಗಳು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತವೆ. ಸಮಾಜದ ಬಲಾಢ್ಯರು-ದುರ್ಬಲರ ನಡುವೆ ಇರುವ ಅಸಮಾನತೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಸಹಜವಲ್ಲ ಎಂದು ಮಾನವತಾವಾದ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅಸಮಾನತೆಯ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ರೂಪುಗೊಂಡ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಇತಿಹಾಸದುದ್ದಕ್ಕೂ ಕಡೆಗಣಿಸಿದೆ. ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಪರ ಹಕ್ಕೊತ್ತಾಯಗಳನ್ನು ಮೇಲ್ವದರಿನ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಸಂಘಟಿತ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಿದರೆ ಸಾಲದು. ಸಾಮಾಜಿಕ-ಆರ್ಥಿಕ ಪಾತಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಕೊಂಡಿರುವ ಭಾರತೀಯ ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಬದುಕು ಮಾನವತಾವಾದ, ವೈಚಾರಿಕತೆ ಮತ್ತು ಸಮತಾವಾದ ನೆಲೆಗಳಿಂದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ವಹಿಸಿದ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಕುರಿತ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿವೆ.

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರು ಭಾರತದ ಮಹಾನ್ ವಿಚಾರವಾದಿ, ಮಾನವೀಯತೆಯ ಹರಿಕಾರ ಮತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮುತ್ಸದ್ಧಿ. ಅವರ ಬದುಕು, ಹೋರಾಟ ಮತ್ತು ವಿಚಾರಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಕೂಡ ಭಾರತದ ಕೋಟ್ಯಾನುಕೋಟಿ ದಲಿತರು, ಹಿಂದುಳಿದವರು, ಅಲ್ಪ ಸಂಖ್ಯಾತರು, ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತಿತರರ ವಂಚಿತ ಜನ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ದಾರಿದೀಪ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಪುರೋಹಿತಶಾಹಿ, ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ, ವಸಾಹಾತುಶಾಹಿ ಮತ್ತಿತರ ಜನವಿರೋಧಿ ಶಕ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಬದುಕಿನುದ್ದಕ್ಕೂ ಹೋರಾಡಿ 'ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯದ ಜ್ಯೋತಿ' ಎಂದು ಜಗದ್ವಿಖ್ಯಾತರಾದರು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಇತಿಹಾಸಕಾರ ನಿಕೋಲಸ್ ಬ್ರಿವರ್ಲಿರವರು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರನ್ನು ಜಾನ್ ಮಿಲ್ಟನ್, ಕಾರ್ಲ್‌ಮಾರ್ಕ್ಸ್, ಅಬ್ರಹಾಂ ಲಿಂಕನ್, ಮಾರ್ಟಿನ್ ಲೂಥರ್ ಕಿಂಗ್, ನೆಲ್ಸನ್ ಮಂಡೇಲಾರಂತಹ 'ವಿಶ್ವರತ್ನ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ವಿಶ್ವದ ಹೆಸರಾಂತ ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ 100 ಮಂದಿ ವಿಶ್ವದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನಿರ್ಮಾತೃಗಳಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧನಿಗೆ ಮೊದಲನೇ ಸ್ಥಾನ

¹ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ, ಪ್ರಜಾವಿಕಾಸ ಸ್ವಯಂ-ಸೇವಾಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು-17 editorprajavikas@gmail.com

ಮತ್ತು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರಿಗೆ ನಾಲ್ಕನೇ ಸ್ಥಾನ ನೀಡಿರುವುದು ಸಮಸ್ತ ಭಾರತೀಯರು ಹೆಮ್ಮೆ ಪಡುವಂತಹ ವಿಚಾರವಾಗಿದೆ.

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಬಹುಮುಖ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಗಣಿಯಾಗಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಭಾರತದ ವಂಚಿತ ಜನವರ್ಗಗಳ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗಾಗಿ ಅಪ್ರತಿಮ ಹೋರಾಟವನ್ನೇ ನಡೆಸಿ ಭಾರತೀಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅಜರಾಮರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕ, ರಾಜನೀತಿ ಪಂಡಿತ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ, ಶಿಕ್ಷಣ ತಜ್ಞ, ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಹೋರಾಟಗಾರ, ಸಂವಿಧಾನ ಶಿಲ್ಪಿ, ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮಿ, ಧಾರ್ಮಿಕ ನಾಯಕ, ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣದ ರೂವಾರಿ, ಬಹುಜನ ಬಂಧು ಹೀಗೆ ನಾನಾ ಮುಖಗಳುಳ್ಳ ಅಪೂರ್ವ ಸಂಘಟಕ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಬಹುಮುಖ ಪ್ರತಿಭೆಯುಳ್ಳ ಮಹಾನ್ ದಾರ್ಶನಿಕರಾಗಿ ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ರಚಿಸಿ ವಂಚಿತ ಜನವರ್ಗಗಳ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಭೂಮಿಕೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದರು.

ಆಧುನಿಕ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಂಚಿತ ಜನವರ್ಗಗಳ ಸ್ಥಾನಮಾನ

ಆಧುನಿಕ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಶೇ85ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವ ವಂಚಿತ ಜನವರ್ಗಗಳ ಜಾತಿ ಕೇಂದ್ರಿತ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದಾಗಿ ಅವಕಾಶವಂಚಿತರಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಯಿಂದ ಬಹುದೂರವೇ ಉಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಭರತ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ವಂಚಿತ ಜನವರ್ಗಗಳು ತಮ್ಮದಲ್ಲದ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಸಾಯುವ ತನಕ ಕಟ್ಟಕಡೆಯವರಾಗಿ ದಟ್ಟದಾರಿದ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಬದುಕುವಂತಹ ಸ್ಥಿತಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಬಲಾಡ್ಯರ ನಿರಂತರ ಅಹಂ ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ಮತ್ತು ಶೋಷಣಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಂದಾಗಿ ವಂಚಿತ ಜನವರ್ಗಗಳು ಬದುಕಿನ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ತುಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿರುವುದು ಅನುಭವವೇದ್ಯವಾಗಿದೆ. ಪರಂಪರೆಯ ಪಾತಾಳ ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗಿದ್ದ ವಂಚಿತ ಜನವರ್ಗಗಳು 2500 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಜರುಗಿದ ಬುದ್ಧನ ಕ್ರಾಂತಿಯ ನಂತರ ಬೌದ್ಧಿಕ ಚಲನಶೀಲತೆಯ ಲಾಭವನ್ನು ಪಡೆದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿ 'ಪ್ರಬುದ್ಧ ಭಾರತ' ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾದರು. ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಮನುಷ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಗುರುತಿಸುವ ಹೊಸ ಮಾನವೀಯ ಪರಂಪರೆಯೊಂದು ಉದಯಿಸಲು ಬುದ್ಧನ ಅಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಕ್ರಾಂತಿ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಶೋಷಣಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ, ನಿಸರ್ಗದತ್ತ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ, ನಿರಭಿಮಾನವನ್ನು ಸ್ವಾಭಿಮಾನವನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವ, ಸುಪ್ತ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುವ ಮತ್ತು ವಂಚಿತ ಜನವರ್ಗಗಳನ್ನು ಪ್ರಗತಿಯತ್ತ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಮಾನವೀಯ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಆರಂಭವಾಗಲು ಬುದ್ಧನ ಕ್ರಾಂತಿ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿತು.

ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಸಂಕೋಲೆಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಜನರಿಗೆ ಸಮಾನರಾಗಿ ಬದುಕುವ ಧೀಶಕ್ತಿ, ಮನೋಶಕ್ತಿ, ಕಾರ್ಯಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಾಧನಾ ಶಕ್ತಿಗಳು ವಂಚಿತ ಜನವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಸುಪ್ತವಾಗಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಬುದ್ಧನ ವೈಚಾರಿಕ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಹೋರಾಟಗಳು ಸಾಬೀತುಪಡಿಸಿದವು, ಬುದ್ಧನ ನಂತರ 12ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬಸವ ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನು ತಮ್ಮ ಕರ್ಮಭೂಮಿಯನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ 'ಅನುಭವಮಂಟಪ' ಎಂಬ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯಪರ

ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಿದರು. ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಸಂಘಟಿಸಿ 'ವೈಚಾರಿಕ ಸಂಪತ್ತು' ಎಂದೇ ಬಣ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿ ಜಾತಿ ವಿನಾಶದ ಮೂಲಕ 'ಸುಖೀ ರಾಜ್ಯ' ನಿರ್ಮಿಸಿ ಮತ್ತೊಂದು ಧೀಮಂತ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರೆಂದೇ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿ ಬಾ ಪುಲೆರವರು ಮಹಿಳೆಯರಿಗಾಗಿ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿ ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿ ಸಾವಿತ್ರಿ ಪುಲೆಯವರನ್ನು ಆಧುನಿಕ ಭಾರತದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಮಹಿಳಾ ಶಿಕ್ಷಕಿಯಾಗಿ ರೂಪಿಸಿ ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡಿದರು. ಅಂತೆಯೇ ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಪೆರಿಯಾರವರು ಶೂದ್ರಾತಿ ಶೂದ್ರರನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಿ ಅವರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಬಲೀಕರಣ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಸಬಲೀಕರಣಗಳಿಗೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡಿದರು. ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣ ಗುರು ವಂಚಿತ ಜನವರ್ಗಗಳ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರು. ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗಗಳ ಸರ್ವತೋಮುಖ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಪೂರಕವಾದ ಕಾನೂನುಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿ 'ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯಪರ ದೊರೆ' ಎಂದೇ ಜನಜನಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರು 20ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಅಸ್ತತ್ಯ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ ದೇಶದ ವಂಚಿತ ಜನವರ್ಗಗಳಾದ - ದಲಿತರು, ಹಿಂದುಳಿದವರು, ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರು, ಆದಿವಾಸಿಗಳು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಿಧಿ-ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಮಹಾಪುರುಷರು ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದ ವಂಚಿತ ಜನವರ್ಗಗಳ ಶಿಕ್ಷಣ, ಸಂಘಟನೆ, ಹೋರಾಟ, ವಿಮೋಚನೆ ಮತ್ತು ಸಬಲೀಕರಣಗಳಿಗೆ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ಯೂರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕ್ರಾಂತಿಯಿಂದಾಗಿ ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು ವಂಚಿತ ಜನವರ್ಗಗಳು ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯಲು, ಸಂಘಟಿತರಾಗಲು ಮತ್ತು ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಲು ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಬೌದ್ಧಿಕ ಚೈತನ್ಯ ಲಭಿಸಿತು. ದ್ವಿತೀಯ ಮಹಾಯುದ್ಧದ ನಂತರ ಜಗತ್ತಿನ ಅನೇಕ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಐರೋಪ್ಯ ವಸಾಹಾತುವಾದ ಮತ್ತು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿ ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದವು. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಒಂದು ಹೊಸ ಜೀವನ ವಿಧಾನವಾಗಿ ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲೆಡೆ ರೂಪುಗೊಂಡಿತು. ಸಮಾನತೆ, ಭ್ರಾತೃತ್ವ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಮೂಹಿಕ ಕಲ್ಯಾಣ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿ ಹೊಸ ಮಾನವೀಯ ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪರಂಪರೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಅವಕಾಶ ವಂಚಿತ ದಲಿತರು, ಆದಿವಾಸಿಗಳು, ಹಿಂದುಳಿದವರು, ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರು ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ 'ವಂಚಿತ ಜನವರ್ಗಗಳು' ಎಂದೇ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ವಂಚಿತ ಜನವರ್ಗಗಳ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ (1927) ಹೀಗೆ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ್ದಾರೆ: "ಭಾರತೀಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಮೂಲನಿವಾಸಿಗಳು ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬಂದ ಆಕ್ರಮಣಕಾರಿ ಆರ್ಯನ್ನರ ಬುದ್ಧಿ ಬಲ, ತೋಳ್ಬಲ, ನಯವಂಚಕತನ ಮತ್ತಿತರ ಶೋಷಣಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಂದಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಯಿಂದ ದೂರ ಉಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಬುದ್ಧನು ತನ್ನ ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ವೈಚಾರಿಕ ಆಂದೋಲನದ ಮೂಲಕ ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗಗಳ ಬದುಕುವ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕನ್ನು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿ

ಅವರ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡಿದ ಬಗೆಯನ್ನು 'ಕ್ರಾಂತಿ' ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಮೌರ್ಯರ ಕೊನೆಯ ದೊರೆ ಬೃಹದ್ರತನನ್ನು ಅಮಾನವೀಯವಾಗಿ ಕೊಂದು ಹಿಂದೂ ಮೂಲಭೂತವಾದಿಗಳ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು ದುರ್ಬಲವರ್ಗಗಳ ಶೋಷಣೆಗೆ ಕಾರಣೀಭೂತನಾದ ಪುಷ್ಯಮಿತ್ರ ಶುಂಗನ ಕೃತ್ಯವನ್ನು 'ಪ್ರತಿಕ್ರಾಂತಿ' ಎಂದು ದಾಖಲಿಸಬಹುದು. ಭಾರತ ದೇಶವನ್ನು ತಮ್ಮ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಕಟ್ಟಿ ಬೆಳೆಸಿದ 'ಮೂಲನಿವಾಸಿಗಳು' ಮನುವಾದಿಗಳ ಕುತಂತ್ರದಿಂದಾಗಿ ತಮ್ಮ ಬದುಕುವ ಹಕ್ಕಿನಿಂದ ವಂಚಿತರಾದರು. ವೇದ, ಉಪನಿಷತ್ತು, ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತ, ಭಗವದ್ಗೀತೆ, ಶಾಸ್ತ್ರ, ಪುರಾಣ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವ ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕಟ್ಟುಕಥೆಗಳಾಗಿದ್ದು ಸಮಾಜದ ಮೂಲನಿವಾಸಿಗಳ ಶೋಷಣೆ ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಅಸಮಾನತೆಯ ಪ್ರತೀಕವಾದ 'ಮನುಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ'ವನ್ನು ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಸುಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಭಾರತದ ವಂಚಿತ ಜನವರ್ಗಗಳ ಬದುಕನ್ನು ಹಸನಾಗಿಸಲು ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಂದೋಲನವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನನಗೆ ಸಮಸ್ತ ಭಾರತೀಯ ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಸಬಲೀಕರಣದಲ್ಲಿ ಅನನ್ಯ ನಂಬಿಕೆಯಿದ್ದು ಇವರಿಗೆ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಉಪಯುಕ್ತ ವಿಧಿ-ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟು ನನ್ನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದ್ಧತೆಯನ್ನು ಮೆರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಮುಂದೆ ಧರ್ಮಾತೀತವಾಗಿ, ಜಾತ್ಯಾತೀತವಾಗಿ, ಲಿಂಗಾತೀತವಾಗಿ ಮತ್ತು ಪ್ರದೇಶಾತೀತವಾಗಿ ಭಾರತದ ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು ಶೋಷಿತ ಜನವರ್ಗಗಳು ಒಗ್ಗೂಡಿ ಭಾರತವನ್ನು ಆಳಬೇಕೆಂಬುದೇ ನನ್ನ ಜೀವನದ ಮಹಾನ್ ಧ್ಯೇಯವಾಗಿದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ-ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಾನತೆ, ನ್ಯಾಯ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಅವಕಾಶಗಳ ಮೂಲಕ ಭಾರತದ ಶೋಷಿತ ವರ್ಗಗಳು ಉದ್ಧಾರವಾಗಿ ಭಾರತವನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ 'ಬೌದ್ಧಭಾರತ'ವನ್ನಾಗಿ ರೂಪಿಸಬೇಕು".

ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ

ಮಾನವತಾವಾದ 21ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಸ್ಥಾಪಿತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಪರ್ಯಾಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಾನವತಾವಾದ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಸ್ತುತತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ, ತಾತ್ವಿಕ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಭಿನ್ನತೆಯ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಮಾನವತಾವಾದದ ಅನೇಕ ಪ್ರಭೇದಗಳು ರೂಪುಗೊಂಡಿವೆ. ಮಾನವತಾವಾದ ಮಾನವ ಬದುಕಿನೊಂದಿಗೆ ನೇರ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿರುವ ಶಕ್ತಿಯುತ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಎಂದು ಜಗತ್ತಿನ ದಾರ್ಶನಿಕರು ಮತ್ತು ಮುತ್ಸದ್ಧಿಗಳು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧ, ಮಹಾವೀರ, ಬಸವ, ಪೈಗಂಬರ್, ಯೇಸುಕ್ರಿಸ್ತ, ಕಾರ್ಲ್ ಮಾರ್ಕ್ಸ್, ಮಾವೊ, ಗಾಂಧಿ, ಮಾರ್ಟಿನ್ ಲೂಥರ್‌ಕಿಂಗ್, ಅಬ್ರಹಾಂ ಲಿಂಕನ್, ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಮೊದಲಾದವರು ಮಾನವೀಯತೆಗಾಗಿ ಬದುಕಿನುದ್ದಕ್ಕೂ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಿ ಶೋಷಿತ ಹಾಗೂ ಅವಕಾಶ ವಂಚಿತ ಜನವರ್ಗಗಳ ಬದುಕಿಗೆ ಹೊಸ ಭಾಷ್ಯ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ವಂಚಿತ ಜನವರ್ಗಗಳ ಶಿಕ್ಷಣ, ಸಂಘಟನೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಪೂರಕವಾದ ಮೌಲಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಚಿಂತಕರು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಸಬಲೀಕರಣ ಮತ್ತು ಮಾನವತಾವಾದ ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಾಗಿವೆ. ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಮಾನವತಾವಾದ ವಿಮರ್ಶೆ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ

ಅನಿವಾರ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕಾದ ವಾತಾವರಣ ಇಂದು ಮೂಡಿದೆ. ಜಗತ್ತಿನ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನವತಾವಾದ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಅವಕಾಶಗಳು ಲಭಿಸಿವೆ. ಮಾನವತಾವಾದ ಒಂದು ಪ್ರಬಲವಾದ ಹಾಗೂ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಜ್ಞಾನ ಶಾಖೆಯಾಗಿ ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಮಾನವತಾವಾದಿ ಚರ್ಚೆಗಳು, ವಿಮರ್ಶೆಗಳು ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಯನಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಪಠ್ಯಗಳ ರಚನೆ ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದೆ. ಲಿಂಗ, ಧರ್ಮ, ವರ್ಗ, ವರ್ಣ ಮತ್ತು ಜಾತಿ ಆಧಾರಿತ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಸಂಶೋಧಕರು ಪ್ರಚಲಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿ ವಂಚಿತ ಜನವರ್ಗಗಳ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾದ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹಾಗೂ ವೈಚಾರಿಕ ಜ್ಞಾನದಾಸೋಹ ಮತ್ತು ಸಂಘಟಿತ ಹೋರಾಟಗಳಿಂದಲೇ ವಂಚಿತ ಜನವರ್ಗಗಳ ಸಬಲೀಕರಣ ಭಾರತ ಮತ್ತಿತರ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಒಂದರಿಂದಲೇ ಮನುಕುಲದ ಸಮಗ್ರ ಸಬಲೀಕರಣ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಾರದು. ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಮಾನವತಾವಾದಿ ವಿಮರ್ಶೆ, ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಹೋರಾಟಗಳಿಂದ ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಸಬಲೀಕರಣ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾದ ಕಾರಣಗಳು ಮತ್ತು ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ತಜ್ಞರು ಹೀಗೆ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

- ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ತತ್ವಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಮೂಲಭೂತ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು.
- ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾದ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಹಾಗೂ ಕಾನೂನಾತ್ಮಕ ಅವಕಾಶಗಳು.
- ವರ್ಗ, ಧರ್ಮ, ಜಾತಿ, ಪಂಗಡ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ, ನೈಸರ್ಗಿಕ, ರಾಜಕೀಯ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮೂಲದ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು.
- ಸಾಮಾಜಿಕ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು.
- ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ದಮನಕಾರಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು.
- ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು, ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಜನಪರ ಹೋರಾಟಗಳು

ಹಿರಿಯ ಪತ್ರಕರ್ತ ವಿ.ಟಿ.ರಾಜಶೇಖರ ಶೆಟ್ಟಿ (1987) ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ: “ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲೆಡೆ ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾದ ಸಂವಾದಗಳು, ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯ ಯೋಜನೆಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ಇಂದು ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಭರವಸೆ ಮೂಡಿಸುವಂತಹ ಬೌದ್ಧಿಕ ಕಸರತ್ತುಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಜರುಗುತ್ತಿವೆ. ಮಾನವತಾವಾದಿ ಚಿಂತನೆಯು

ಸಮಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತ ಇರುವ ವಿವಿಧ ಜ್ಞಾನ ಶಾಖೆಗಳ ತಾತ್ವಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿಂದ, ವಿದ್ಯಮಾನಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ತನ್ನ ವೈಚಾರಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವುದು ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಅಧ್ಯಯನದ ಬಹುರೂಪತೆಗೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಮಾನವ ಬದುಕಿನ ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಜಗತ್ತಿನ ವಿವಿಧ ಜ್ಞಾನ ಶಾಖೆಗಳಿಂದ ಉಪಯುಕ್ತ ಎನಿಸುವ ವಿಚಾರಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಸಹಜವಾಗಿ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇಂದು ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಹಾಗೂ ಪೌರಾತ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಮನ್ನಣೆ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಚಿಂತಕರು, ಸಂಘಟಕರು ಮತ್ತು ಚಳುವಳಿಗಾರರು ವಿವಿಧ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಮತ್ತು ವೇದಿಕೆಗಳಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತೀಯ ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕೆ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಅಧ್ಯಯನಗಳು, ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯ ತಂತ್ರಗಳು ಇಂದು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ.

ಸೌಶ್ಚರೋ ಸಮಾನತಾ ಸಮಿತಿ (1918), ಸೈಮನ್ ಕಮಿಷನ್ (1927), ಮಾಂಟಗು-ಚೆಲುಮ್ಸ್ ಪೋರ್ಡ್ ಸಮಿತಿ, ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಗೃಹ ಇಲಾಖೆ ವರದಿ (1929), ಪ್ರಥಮ ದುಂಡುಮೇಜಿನ ಪರಿಷತ್ತು (1930), ದ್ವಿತೀಯ ದುಂಡುಮೇಜಿನ ಪರಿಷತ್ತು (1931), ರಾವ್ ಸಮಿತಿ (1943) ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದ ವಂಚಿತ ಜನವರ್ಗಗಳ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರಮುಖ ಸಮಿತಿಗಳಾಗಿ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿವೆ.

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್, ಫುಲೆ, ಪೆರಿಯಾರ್, ನಾರಾಯಣ ಗುರು, ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್, ಲೋಹಿಯಾ, ಜೆ.ಪಿ. ಆಚಾರ್ಯ ನರೇಂದ್ರದೇವ ಮೊದಲಾದವರು ವಂಚಿತ ಜನವರ್ಗಗಳ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನುದ್ದಕ್ಕೂ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ವಂಚಿತ ಜನವರ್ಗಗಳ ಬದುಕಿನ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ವಿಶೇಷ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಹೋರಾಟಗಳು ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವೆಂದು ಎಲ್ಲ ಮಹನೀಯರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಧರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷತೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ವಂಚಿತ ಜನವರ್ಗಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಿ ಸಬಲೀಕರಣದಡೆಗೆ ಮುನ್ನಡೆಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವೆಂದು ಚಿಂತಕರು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ವಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ವಂಚಿತ ಜನವರ್ಗಗಳ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾದ ಲೋಹಿಯಾ (1988) ಅವರ ಮಾತುಗಳು ಹೀಗಿವೆ: “ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಅನಿಸಿಕೆಗೂ, ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳ ಚಿಂತನೆಗೂ ನಡುವೆ ಇಂಥ ಆಳವಾದ ಕಂದಕ ಏಕೆ ಉಂಟಾಯಿತು – ಎಂದು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ಯೋಚನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಮೂಲಕಾರಣ ಒಂದೇ; ಇಂಡಿಯಾದ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮೇಲುಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದವರು. ಆದರೆ ಕ್ಷಾಮದಲ್ಲೋ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಥವಾ ರಾಜಕೀಯ ದುರಂತಗಳಲ್ಲೋ ಸಾಯುವವರು ಕೀಳು ಜಾತಿಯ ಜನ, ಹರಿಜನರೇ ಮುಂತಾದವರು. ಆ ಮೇಲು ಜಾತಿಗಳು ಈ ಕೀಳು ಜಾತಿಗಳು-ಇವು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾದ ಎರಡು ಪ್ರಪಂಚಗಳು. ಇಂಡಿಯಾದ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿ ತನ್ನ ಜಾತಿ-ಸಂಕುಚಿತತೆಯ ಹೊದಿಕೆ ಚರ್ಮದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟು ಬರಲಾರನಾದರೆ, ವಂಚಿತ

ಜನವರ್ಗಗಳ ಹಸಿವು ಕಷ್ಟ ಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳನ್ನು ಕೆಲ ಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಅನುಭವಿಸಲು ಶಕ್ತನಾಗದೆ ಹೋದರೆ-ಆತ ಮಹಾ ಲೇಖಕನಿಗಿರಬೇಕಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಸರ್ವಥಾ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರ".

ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ವಿಶ್ವಸಮಾವೇಶ (1995) ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಬದುಕಿನ ವಿವಿಧ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು, ಸವಾಲುಗಳು ಮತ್ತು ಸಬಲೀಕರಣ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿತು. ಜಗತ್ತಿನ ಬಲಾಢ್ಯರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಬಹುರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಂಪನಿಗಳು ಆರ್ಥಿಕ ಉದಾರೀಕರಣದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ವಂಚಿತ ಜನವರ್ಗಗಳನ್ನು ಅಮಾನವೀಯವಾಗಿ ಶೋಷಣೆಗೆ ಗುರಿಪಡಿಸಿದ ಬಗೆಯನ್ನು ಈ ಸಮಾವೇಶ ತಲಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿತು. ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾದ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು ಮತ್ತು ವಿಶೇಷ ಕಲ್ಯಾಣ ಯೋಜನೆಗಳು ಅವಶ್ಯಕವೆಂದು ವಿಶ್ವಸಮಾವೇಶ ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದೆ. ಇದರ ನಂತರ ಅನೇಕ ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣಗಳು ಮತ್ತು ಹೋರಾಟಗಳು ವಂಚಿತ ಜನವರ್ಗಗಳ ಬದುಕುವ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕನ್ನು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿವೆ. ಇಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯವಿತರಣೆ ಮತ್ತು ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಸಬಲೀಕರಣ ವಿಶ್ವಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಗಂಭೀರ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನೆಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿವೆ.

ವಂಚಿತ ಜನವರ್ಗಗಳ ಸಬಲೀಕರಣದ ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳು

ಸಬಲೀಕರಣವೆಂಬ ಪದಕ್ಕೆ 1960ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವ ಲಭಿಸಿದೆ. ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು ಇತರ ಶೋಷಿತ ವರ್ಗಗಳು ತಮ್ಮ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ಭಾರತದಲ್ಲೆ 1970 ಮತ್ತು 1980ರ ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಸಂಘಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮದಲ್ಲದ ತಪ್ಪಿಗೆ ತುಳಿತಕ್ಕೊಳಗಾಗಿರುವ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಯಿಂದ ಬಹಳಷ್ಟು ದೂರ ಸರಿದಿರುವ ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗಗಳು ಜಾಗೃತಗೊಂಡು ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆಸಿದ ಹೋರಾಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸಿದೆ. ಮೊದಲಿಗೆ ರಾಜಕೀಯ ಆಯಾಮ ತದನಂತರದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಆಯಾಮ ಸಬಲೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಲಭಿಸಿದವು.

ಬಾಟ್ಲೆವಾಲಾ (1994) ಅವರು ಸಬಲೀಕರಣವನ್ನು ಹೀಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ್ದಾರೆ: “ಬದುಕಿನ ವಿವಿಧ ಸಂದರ್ಭಗಳ ಮೇಲೆ ಅವಕಾಶ ವಂಚಿತರು ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರ ಇಲ್ಲದವರು ಹೊಂದುವ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ಜನರ ಸಬಲೀಕರಣವೆಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸಬಲೀಕರಣವು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಜನರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಮತ್ತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ವೃದ್ಧಿಗಳು ಉಂಟಾದಾಗಲೇ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕೆ ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ”.

ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳು ಸಬಲೀಕರಣಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಅವರಿಗೆ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ನೆರವು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಾನತೆ, ರಾಜಕೀಯ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ. ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳು ತಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಹಕ್ಕುಬಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಅರಿತು ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಸಬಲೀಕರಣದ ಸಾಧ್ಯತೆ ನಿಚ್ಚಳವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ-ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಬಂಧಿ ಪಾತ್ರಗಳು ಬದಲಾಗಿ ಬದುಕಿನ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸಮಾನ ಅವಕಾಶ

ಲಭಿಸಬೇಕು. ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಸಬಲೀಕರಣ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ವರ್ಗಾತೀತವಾಗಿ ಮತ್ತು ಜಾತ್ಯಾತೀತವಾಗಿ ಅವಕಾಶ ವಂಚಿತ ಹಾಗೂ ದಮನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಜನವರ್ಗಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿವರ್ತನೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಸುಧಾರಣೆ, ರಾಜಕೀಯ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಉತ್ತಮೀಕರಣಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸಮಾನತೆ, ಅವಕಾಶ, ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಲಭಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಸಬಲೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಉತ್ತಮಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆಯೆಂದು ಮಲ್ಲೋತ್ರ ಮತ್ತಿತರರು (2002) ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಹಿರಿಯ ಸಾಹಿತಿ ದೇ.ಜವರೇಗೌಡ (1954) ಪೆರಿಯಾರ್‌ರವರ ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಸಬಲೀಕರಣದ 4 ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ ಜಾಲ ಸಹಾಯ, ಜಾಗೃತಿ, ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಮತ್ತು ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ. ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳು ಈ 4 ಮೂಲಭೂತ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸಬಲೀಕರಣದಡೆಗೆ ದಿಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟಾಗ ಮಾತ್ರ ಅವರ ಸಬಲೀಕರಣ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಯುನೈಟೆಡ್ ನೇಷನ್ಸ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಪ್ರೋಗ್ರಾಮ್ (2001) ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಸಬಲೀಕರಣದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ರೋಢೀಕರಣ ಮತ್ತು ಸಾಮೂಹಿಕ ಪರಿಶ್ರಮಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಮೂಲಭೂತವೆಂದು ಗುರುತಿಸಿದೆ.

ಇಂದು ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲೆಡೆ ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಸಬಲೀಕರಣವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಚರ್ಚೆ, ಸಂವಾದ, ಸಮ್ಮೇಳನ, ಸಂಶೋಧನೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಜರುಗುತ್ತಿರುವುದು ಉತ್ತಮ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಿದೆ. ವಿಶ್ವ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ನಾಲ್ಕು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ (1970-2010) ಅನೇಕ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ವಿಶ್ವ ಸಂಸ್ಥೆಯ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಸಬಲೀಕರಣದ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದವು. ವಿಶ್ವ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದ 50 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಆದ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಒಪ್ಪಂದವು ಸಾಮಾಜಿಕ-ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಒಂದು ಮೂಲಭೂತ ಮಾನವ ಹಕ್ಕೆಂದು ಘೋಷಿಸಿತು.

ಜಯಪ್ರಕಾಶ್ ನಾರಾಯಣ್ (1975) ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕೆ ಭಾರತೀಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಯ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೊಸದೊಂದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಆಯಾಮವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. “ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳು ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಮೇಲೆ ಪರಿಪೂರ್ಣ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವಂತಹ ಹೊಸ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಸಬಲೀಕರಣವೆನ್ನಬಹುದು. ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಬದುಕಿನ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ರೂಪುರೇಷೆಗಳನ್ನು ಸ್ವತಃ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ಸದುಪಯೋಗಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ದೊರಕುವುದು ಅವರ ಸಬಲೀಕರಣ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ”.

ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯಪರ ಚಿಂತಕರು ಮತ್ತು ಹೋರಾಟಗಾರರು 21ನೇ ಶತಮಾನವನ್ನು ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು ದುರ್ಬಲವರ್ಗಗಳ ಸಬಲೀಕರಣದ ಶತಮಾನವೆಂದು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಸಬಲೀಕರಣ ಬಹುಮುಖಿ ಆಂದೋಲನವಾಗಿದ್ದು ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ ಭೌತಿಕ ಸಬಲೀಕರಣ (ಆರೋಗ್ಯ, ಪೌಷ್ಟಿಕತೆ, ಆಹಾರ, ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಜೀವಿತಾವಧಿ ಇತ್ಯಾದಿ), ಮಾನಸಿಕ

ಸಬಲೀಕರಣ (ಸಾಕ್ಷರತೆ, ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ, ವೃತ್ತಿಪರ ಕೌಶಲ್ಯತೆ, ಉದ್ಯಮಶೀಲತೆ, ತರಬೇತಿ ಇತ್ಯಾದಿ), ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಬಲೀಕರಣ (ಆಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಲೀಕತ್ವದ ಹಕ್ಕು, ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಅಂತಸ್ತು, ವಿವಾಹ ಅಂತಸ್ತು, ಕುಟುಂಬ ಯೋಜನೆ, ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ, ಸಮಾನತೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ), ಆರ್ಥಿಕ ಸಬಲೀಕರಣ (ಆಸ್ತಿಹಕ್ಕು, ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶ, ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣ, ಆದಾಯ ಮೂಲಗಳಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯತೆ, ಜೀವನ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆ ಇತ್ಯಾದಿ), ಶಾಸನಾತ್ಮಕ ಸಬಲೀಕರಣ (ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು, ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ರಕ್ಷಣೆಗಳು, ಜಾತಿ ತಾರತಮ್ಯದ ವಿರುದ್ಧ ರಕ್ಷಣೆ, ಸಮಾಜ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಕಾನೂನಿನ ಅವಕಾಶಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ), ರಾಜಕೀಯ ಸಬಲೀಕರಣ (ಸಂಸತ್ತು, ಶಾಸನ ಸಭೆ ಮತ್ತು ಪಂಚಾಯತ್‌ರಾಜ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೀಸಲಾತಿ, ಅಧಿಕಾರ, ಅವಕಾಶ ಇತ್ಯಾದಿ); ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಬಲೀಕರಣ (ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳು ಮತ್ತು ಕಂದಾಚಾರಗಳಿಂದ ವಿಮೋಚನೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ), ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಬಹುಮುಖ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು ಭಾರತದಂತಹ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಶೀಲ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ.

ಭಾರತೀಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಸ್ಥಾನಮಾನ

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಮಹೇಶ್ ಚಂದ್ರ ಗುರು (2009) ಹೀಗೆ ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ: “ಸತ್ಯ, ಅಹಿಂಸೆ, ಪ್ರೀತಿ, ಸಮಾನತೆ, ಹೋರಾಟ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ದೇಶದ ಜಾತೀಯತೆ, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ, ಅಸಮಾನತೆ, ಅನ್ಯಾಯ, ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ, ಶೋಷಣೆ ಮೊದಲಾದ ಪಿಡುಗುಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಜೀವನ ಪರ್ಯಂತ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಿದ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ನಿಜಕ್ಕೂ ಇತಿಹಾಸ ಪುರುಷರು. ಅವರು ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಜಾತಿಯ ಅಥವಾ ಧರ್ಮದ ನಾಯಕರಲ್ಲ. ಮಾನವೀಯತೆಯೊಂದೇ ತನ್ನ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಜೀವನ ಧರ್ಮ ಎಂದು ತಮ್ಮ ಧೋರಣೆ, ಹೋರಾಟ ಮತ್ತು ಸಾಧನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾಬೀತುಪಡಿಸಿದ ಮಹಾನ್ ಮಾನವತಾವಾದಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಎಂದೆಂದೂ ತುಳಿತಕ್ಕೊಳಗಾದ ಜನವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಅಪ್ರತಿಮ ದಾರ್ಶನಿಕ. ದಲಿತರು, ಹಿಂದುಳಿದವರು, ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರು, ರೈತರು, ಕಾರ್ಮಿಕರು, ಮಹಿಳೆಯರು ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಶೋಷಿತ ವರ್ಗಗಳ ಶಿಕ್ಷಣ, ಸಂಘಟನೆ, ಹೋರಾಟ, ವಿಮೋಚನೆ ಮತ್ತು ಸಬಲೀಕರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಸತತವಾಗಿ ದುಡಿದು ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಅವಕಾಶಗಳು ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಸಾವಿಲ್ಲದ ಸರದಾರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಂದಿಗೂ ಸಹ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತ ಅಗಾಧ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಜನಮನ್ನಣೆ, ಅಭಿಮಾನಿಗಳು ಮತ್ತು ಅನುಯಾಯಿಗಳನ್ನು ಗಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರ ಬದುಕು, ಹೋರಾಟ ಮತ್ತು ವಿಚಾರಗಳು ಜಗತ್ತಿನ ಶೋಷಿತ ಜನ ವರ್ಗಗಳ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತಿವೆ. ಶೋಷಣಾ ರಹಿತ ನವ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅವರು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸ್ತುತ ನಿತ್ಯ ಚೇತನ ಹಾಗೂ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ.”

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರು ರಾಮ್‌ಜೀ ಮತ್ತು ಭೀಮಾಬಾಯಿ ಎಂಬ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ ಜನಾಂಗದ ದಂಪತಿಗಳ 14ನೇ ಮಗುವಾಗಿ ದಿನಾಂಕ 14-04-1891ರಂದು ಮಾಹೋ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಅವರ

ತಂದೆ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ಸುಭೇದಾರ್ ಆಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ತಾಯಿ ಗೃಹಿಣಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಸುಮಾರು 14 ಜನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಮೂವರು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಾದ ಬಲರಾಮ್, ಆನಂದರಾವ್ ಮತ್ತು ಭೀಮರಾವ್ ಹಾಗೂ ಇಬ್ಬರು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಾದ ಮಂಜುಳ ಮತ್ತು ತುಳಸ ಎಂಬ ಐದು ಜನ ಮಾತ್ರ ಬದುಕುಳಿದರು. ಬೊಂಬಾಯಿ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಮಹರ್ ಎಂಬ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರ ಪೂರ್ವಜರು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ರತ್ನಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಂಬಾವಾಡೆ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದರು.

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರ ಹುಟ್ಟಿದ ಹೆಸರು ಭೀಮರಾವ್ ಎಂದಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ಹುಟ್ಟಿದ ನಂತರ ಅವರ ತಂದೆ ರಾಮ್‌ಜೀ ಮಿಲಿಟರಿ ಸೇವೆಯಿಂದ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ರತ್ನಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ದಾಪೋಲಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರು ಕೇವಲ 5 ವರ್ಷದ ಮಗುವಾಗಿದ್ದಾಗಲೇ ಅವರ ತಾಯಿ ಭೀಮಬಾಯಿ 1896ರಲ್ಲಿ ನಿಧನರಾದರು. ಆಗ ಅವರ ತಂದೆ ಭೀಮರಾವ್‌ನನ್ನು ತಾಯಿಯಂತೆಯೂ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸಲಹಿದರು. ಭೀಮರಾವ್ ಕುಟುಂಬ ಬೊಂಬಾಯಿಗೆ ತೆರಳಿ ಪರೇಲ್ ಎಂಬ ಜವಳಿ ಕಾರ್ಮಿಕರ ವಸತಿಯುಳ್ಳ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸತೊಡಗಿತು. ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಭೀಮರಾವ್ ಕಡುಬಡತನವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಅವರು ಮುಂಬಯಿನ ಎಲ್‌ಫಿನ್‌ಸ್ಟನ್ ಹೈಸ್ಕೂಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಎಸ್.ಎಸ್.ಎಲ್.ಸಿ. ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ 1907ರಲ್ಲಿ ತೇರ್ಗಡೆಗೊಂಡರು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತಿತರ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಭೀಮರಾವ್ 1908ರಲ್ಲಿ ಕೇವಲ 9 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನ ರಮಾಬಾಯಿಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಬೇಕಾಯಿತು. ಅಂದು ಅವರ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಭೀಮರಾವ್ ವಿವಾಹ ಮೀನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರ ವಹಿವಾಟು ಮುಗಿದ ನಂತರ ಜರುಗಿತು. ಭೀಮರಾವ್ ತಂದೆ ಎಷ್ಟೇ ಬಡತನವಿದ್ದರೂ ಸಹ ದೃತಿಗೆಡದೆ ಮಗನ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಿದರು. ಭೀಮರಾವ್‌ರವರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ ತಂದೆ ರಾಮ್‌ಜೀ ಪಾತ್ರ ನಿರ್ಣಾಯಕವಾಗಿತ್ತು.

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಾಧನೆ

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ಶಿಕ್ಷಣ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ದುರ್ಗಮವಾದ ರಸ್ತೆಯೇ ಆಗಿತ್ತು. ಅವರ ತಂದೆ ರಾಮ್‌ಜೀ ಕಿತ್ತು ತಿನ್ನುವ ಬಡತನದ ಮಧ್ಯೆಯೂ ಮಗನ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿಯೇ ನೋಡಿಕೊಂಡರು. ಬಡತನ, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ, ತಾರತಮ್ಯ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಅವರನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಕಾಡಿದವು. ಆದರೆ ಇವುಗಳಿಂದ ದೃತಿಗೆಡದೆ ಭಲಬಿಡದ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನಂತೆ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ತೊಂದರೆಗಳ ಸರಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಸಾಧನೆ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನಾಗಿಸಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಗತಿಯ ಉತ್ತುಂಗ ಶಿಖರವನ್ನೇರಿದರು. ತಂದೆಯ ನೆರವಿನಿಂದ ಕಾಲೇಜು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಪೂರೈಸಿದರು. ಕೊಲ್ಲಾಪುರದ ಶಾಹು ಮಹಾರಾಜರು ಮತ್ತು ಬರೋಡಾದ ಗಾಯಕ್‌ವಾಡ್ ಮಹಾರಾಜರು ಆ ಕಾಲದ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯದ ಹರಿಕಾರರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರ ಪ್ರೀತಿ ಪೂರ್ವಕ ಉತ್ತೇಜನದಿಂದ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅಮೇರಿಕಾದ ಕೊಲಂಬಿಯಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ಎಂ.ಎ. ಪದವಿಗಳಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿಯೇ “ಭಾರತೀಯ ಹಣಕಾಸು ವ್ಯವಸ್ಥೆ” ಕುರಿತಂತೆ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ ರಚಿಸಿ, ಪಿಎಚ್‌ಡಿ ಪದವಿ ಗಳಿಸಿದರು.

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಉನ್ನತ ಪದವಿ ಅಥವಾ ಪುರಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಗಳಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಧ್ಯಯನ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಶೋಷಣೆಯಿಂದ ಭಾರತದ ಬಹುಜನರನ್ನು ವಿಮೋಚನೆಗೊಳಿಸುವ ಸದಾಶಯದಿಂದಾಗಿ ಅವರು ಆ ಕಾಲದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪದವಿಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿದ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಭಾರತೀಯರಾದರು. ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸುವ ಹಂಬಲದಿಂದ 1916 ಜೂನ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಲಂಡನ್ ನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರತಿಭಾವಂತರೆಂದು ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪಿಎಚ್.ಡಿ ಪದವಿಗಾಗಿ ಲಂಡನ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲೂ ಬ್ಯಾರಿಸ್ಟರ ಆಫಲಾ ಆಫಲಾ ಪದವಿಗಾಗಿ ಗ್ರೇಜ್ ಇನ್‌ನಲ್ಲಿಯ ಕಣನು ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲೂ ಪ್ರವೇಶ ಪಡೆದರು. ಆದರೆ 1917ರಂದು ಬರೋಡ ಸಂಸ್ಥಾನದಿಂದ ಪಡೆದಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ವೇತನದ ಅವಧಿ ಮುಗಿದು ಹೋಗಿದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಬೇಕಾಗಿಯಿತು.

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಬರೋಡಾ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮಿಲಿಟರಿ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ, ಮುಂಬೈ ನಗರದ ಸಿಡೆನ್ ಹ್ಯಾಂ ವಾಣಿಜ್ಯ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ, ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ, ಮೂಕನಾಯಕ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕ 'ಬಹಿಷ್ಕೃತ ಹಿತಕಾರಿಣಿ ಸಭಾ'ದ ಸಂಘಟಕ ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ಪ್ರಮುಖ ಹುದ್ದೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿ ಭಾರತದ ಶ್ರೇಣೀಕೃತ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಜನಾಂದೋಲನ ರೂಪಿಸಿದರು. ವಿದೇಶದಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ಮುಗಿಸಿ ಭಾರತೀಯ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತರ ಸುಧಾರಣೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲದಿಂದ 1920ರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿಗೆ ತೆರಳಿದರು. ಗ್ರೇಜ್ ಇನ್‌ಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಲಂಡನ್ ಸ್ಕೂಲ್ ಆಫ್ ಇಕಾನಾಮಿಕ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ನಿಸ್ತೃತ ವ್ಯಾಸಂಗದಲ್ಲಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ತೊಡಗಿದರು.

ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಅಖಂಡ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ “ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಇಂಡಿಯಾದಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಹಣಕಾಸು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ” ಎಂಬ ಪ್ರಬಂಧಕ್ಕೆ ಲಂಡನ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಿಂದ ಎಂ.ಎಸ್ಸಿ. ಪದವಿ, “ರೂಪಾಯಿ ಸಮಸ್ಯೆ” ಎಂಬ ಬೃಹತ್ ಪ್ರಬಂಧಕ್ಕೆ ಡಿ.ಎಸ್.ಸಿ. ಎಂಬ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಪದವಿ ಮತ್ತು ಕಾನೂನು ಶಾಸ್ತ್ರ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಎಲ್.ಎಲ್.ಡಿ. ಮತ್ತು ಬಾರ್ ಆಟ್ ಲಾ ಪದವಿಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿದರು. ಅಂದಿನ ರಾಜಕೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಇವರಷ್ಟು ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಶಿಕ್ಷಣ ತಪಸ್ವಿ ಮತ್ತು ಅಪೂರ್ವ ಸಾಧಕರು ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂದೇ ನಿಖರವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಮುಂದೆ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನ ಶಿಲ್ಪಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಹು ಜನರ ಸಬಲೀಕರಣದ ರೂವಾರಿಯಾದರು.

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರು ಅಕ್ಷರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೇಲೆ ಸಾಧಿಸಿದ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ಚಂದ್ರಶೇಖರ (2009) ಹೀಗೆ ಪ್ರಶಂಸಿದ್ದಾರೆ: “ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯನ್ನು ಅವರು ಕೇವಲ ಧರ್ಮದ ಅಥವಾ ಜಾತಿಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನೊಳಗೆ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಅವರು ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ, ಆರ್ಥಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಭಾರತದ ದಲಿತರ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ನೆರವಾದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಅವರು ಅಕ್ಷರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೇಲೆ ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡ ಪ್ರಭುತ್ವವಾಗಿತ್ತು. ಇದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಅಕ್ಷರ ಸಂಪತ್ತಿನ ಕೊರತೆ.

ದಲಿತರ ಶೋಷಣೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದ ಮೌಖಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟರು. ಪುರೋಹಿತಶಾಹಿಯ ವಶದಲ್ಲಿದ್ದ ಅಕ್ಷರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಅವರು ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಹಾಗೂ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತಮ್ಮ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದರು.”

ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕೆ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಕೊಡುಗೆ

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಾದಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಸರ್ವೋದಯದ ಹರಿಕಾರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅಂತೋದಯದ ಹರಿಕಾರರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರಿಬ್ಬರು ದಾರಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಆಗಿದ್ದರೂ ಸಹ ಗುರಿ ಮಾತ್ರ ಒಂದೇ ಆಗಿತ್ತು. ಅಂತೋದಯದ ಮೂಲಕ ಸರ್ವೋದಯದ ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕೆಂಬ ದಿಟ್ಟ ನಿಲುವನ್ನು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರಿಗೆ ನೂರಿನ್ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ, ಅಸಮಾನತೆ, ತಾರತಮ್ಯ, ಸಂಕೋಲೆ ಮತ್ತು ಶೋಷಣೆಗಳಿಂದ ದಲಿತರು ಮತ್ತಿತರ ಶೋಷಿತ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ವಿಮೋಚನೆಗೊಳಿಸುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾದ ಬದುಕಿನ ಧ್ಯೇಯವಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸರ್ವೋದಯರ ವಿಕೋಪದ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿಕೋಪವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಿರಲಿಲ್ಲ. ದೀನ ದಲಿತರ ದಾಸ್ಯ ವಿಮೋಚನೆ ದೇಶದ ದಾಸ್ಯ ವಿಮೋಚನೆಗಿಂತ ಕಡಿಮೆಯ ಕೆಲಸ ಎಂದು ಅವರು ಭಾವಿಸಿರಲಿಲ್ಲ.

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು 1924ರಲ್ಲಿ ಮುಂಬೈ ನಗರದಲ್ಲಿ “ಬಹಿಷ್ಕೃತ ಹಿತಕಾರಿಣಿ ಸಭೆ” ಎಂಬ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲವಾಗಿಸಿ ಸಮಾನತೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಹಿಂದೂ ಸಮಾಜವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿ ಬಲಿಷ್ಠ ಭಾರತ ದೇಶವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಬೆಳೆಸುವುದು ಅವರ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸಮಾನತೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಜಾತ್ಯಾತೀತತೆಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಭಾರತದ ಸಮಗ್ರ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಕನಸನ್ನು ಅವರು ಕಂಡಿದ್ದರು. “ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಜನರ ಗುಣವೇ ಹೊರತು ಜಾತಿಯಲ್ಲ” ಎಂದು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದರು. “ಮೂಕನಾಯಕ” ಪತ್ರಿಕೆ ಕಟ್ಟಿ ಕಡೆಯ ದಟ್ಟ ದಾರಿದ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ ತತ್ತರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ ಜನವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸಿತು. ಅವರು ಬಹಿಷ್ಕೃತ ಭಾರತ, “ಸಮತಾ ಮತ್ತು ಜನತಾ” ಎಂಬ ಇತರ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಬರಹಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಬಹುಜನ ಭಾರತೀಯರ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾದ ಬೌದ್ಧಿಕ ನೆರವು ನೀಡಿದರು.

ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರ ಸರ್ವೋದಯರ ಜನ್ಮಸ್ಥಳ ಹಕ್ಕಾಗಿದ್ದಷ್ಟೇ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರು ಮತ್ತಿತರ ವಂಚಿತ ಜನವರ್ಗಗಳ ಜನ್ಮಸ್ಥಳ ಹಕ್ಕೂ ಆಗಿದೆ. ಕೆಳಗಿನವರನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತದೆ ದೇಶದ ಸ್ವಾಯತ್ತಾಧಿಕಾರ ಸಿದ್ಧಿಸಲಾರದು ಎಂದು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಬಲವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ಎಂಬ ಶಾಪವನ್ನು ತೊಡೆದು ಹಾಕಲೇಬೇಕು ಮತ್ತು ತನ್ನ ಜನರನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿ ಸುಡುವ ಇಂತಹ ಪಿಡುಗಿನಿಂದ ವಿಮೋಚನೆಗೊಳಿಸಲೇಬೇಕೆಂಬ ಅಚಲ ನಿರ್ಧಾರ ಅವರದ್ದಾಗಿತ್ತು.

‘ಮೂಕನಾಯಕ’ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಮೊದಲ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಧ್ಯೇಯವನ್ನು ಹೀಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ: “ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಅಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮತ್ತು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ ಎಂಬ ಮೂರು ವರ್ಗಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಹಿಂದೂ

ಸಮಾಜವೆಂದರೆ ಅಸಮಾನತೆಗಳ ತವರೂರು; ಅದೊಂದು ಅನೇಕ ಮಜಲುಗಳುಳ್ಳ ಗೋಪುರ; ಆದರೆ ಒಂದರಿಂದೊಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲ; ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ, ನಿರ್ಜೀವ ವಸ್ತು ದೇವರನ್ನು ಕಾಣುವ ಸರ್ವಣೀಯರು ಸಹ ಧರ್ಮಿಯರನ್ನು ಅಸ್ವಶ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಕಾಣುವುದು ಶೋಚನೀಯ 'ವಿದ್ಯಾವಕಾಶ ಹಣ ಅಧಿಕಾರ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಅಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹಿಂದುಳಿದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ; ನಿರಂತರ ದಾಸ್ಯ, ಅಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಬಡತನಗಳಿಂದ ಅವರನ್ನು ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಲೇಬೇಕು."

ಅಸ್ವಶ್ಯತೆ, ಜಾತೀಯತೆ, ಅಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಶೋಷಣೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಪ್ರಬಲ ಶತ್ರುಗಳು ಎಂದು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಸಾರಿದರು. ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೋರಾಟದ ಪ್ರಬಲ ಅಸ್ತ್ರವನ್ನಾಗಿ ಬಳಸಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಶೋಷಿತ ಜನಗಳಿಗೆ ಕರೆಯುತ್ತರು. ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ "ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸರ್ವಣೀಯರು ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ನಯಾಯವಾದರೆ, ನ್ಯಾಯಯುತ ಅಧಿಕಾರವರ್ಗಗಳಿಂದ ಸರ್ವಣೀಯರಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ನಿಲುವುದು ನ್ಯಾಯ" ಎಂದೂ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಹೇಳಿದರು. ಪತ್ರಿಕೆಯ ಲೇಖನವೊಂದರಲ್ಲಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ತಮ್ಮ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಹೀಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದರು: "ಭಾರತವು ಕೇವಲ ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರವಾದರಷ್ಟೇ ಸಾಲದು. ಭಾರತವು ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿ ಮೇಲೇರಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ವರ್ಗಗಳಿಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವುದರ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪ್ರಜೆಯ ಜೀವನ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಪೂರಕವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುವುದು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ".

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ದಲಿತರಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರು ಕೇವಲ ದಲಿತರ ನಾಯಕರಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಸಮಸ್ತ ಭಾರತೀಯರು ಮತ್ತು ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಜೀವನಪರ್ಯಂತ ಹೋರಾಡಿ ಮತ್ತು ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ರಕ್ಷಣೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದರು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರೈತರನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಿ ಭೂಮಿಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಕರಣ ಅಥವಾ ಪುನರ್ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಲವಾಗಿ ವಾದಿಸಿದರು. ಅವರೇ ನಿಜಕ್ಕೂ ಭೂಸುಧಾರಣಾ ಮಸೂದೆಯ ಕಾರಣಕರ್ತರು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಕಾರ್ಮಿಕರು ದೇಶದ ಪ್ರಭುಗಳಾಗಬೇಕೆಂದು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಕನಸು ಕಂಡರು. ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಕಾರ್ಮಿಕ ಕಾನೂನುಗಳು ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣಾತ್ಮಕ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅವರು ಅಳವಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಿಂದುಳಿದ ಜನವರ್ಗಗಳಿಗೂ ಮೀಸಲಾತಿ ಸೌಲಭ್ಯ ದೊರಕಲು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಕಾರಣಕರ್ತರು. ಮಂಡಲ್ ಸಮಿತಿ ನೀಡಿರುವ ಹಲವಾರು ಶಿಫಾರಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವೇ ಮೂಲಾಧಾರ. ಆದಿವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಗಿರಿಜನ ಕಲ್ಯಾಣದ ಪ್ರಬಲ ರೂವಾರಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದವರು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್. ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರು ಮೂಲತಃ ಭಾರತೀಯರು ಮತ್ತು ಅವರನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಕಡೆಗಣಿಸಬಾರದೆಂದು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಬಹಳಷ್ಟು ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಈ ದೇಶಕಂಡ ಬಹುಜನರ ಮಹಾನ್ ನಾಯಕ ಮತ್ತು ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ರೂವಾರಿ.

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರು ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನುದ್ದಕ್ಕೂ ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ದಿಟ್ಟ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಿದರು. “ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಉನ್ನತ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಉನ್ನತ ಜಾತಿಯ ಜನರಿಗಷ್ಟೇ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ವರ್ಗಗಳು ಮತ್ತಿತರ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಹೊಸ ರೀತಿಯ ದಾಸ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಲ್ಲ. ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಲ್ಲ. ಅದೊಂದು ಕೇವಲ ಹೊರಗಿನ ಪಟ್ಟಭದ್ರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳ ಕೈಯಿಂದ ಸ್ಥಳೀಯ ಪಟ್ಟಭದ್ರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳ ಕೈಗೆ ಅಧಿಕಾರದ ಹಸ್ತಾಂತರ” ಎಂದು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅರ್ಥೈಸಿದರು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾನಂತರ ಅವರು ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣಾ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಶೋಷಣೆಗಳಿಗೆ ಸಿಲುಕಿ ನಾಶವೊಂದುತ್ತಿದ್ದ ದಲಿತರು ಮತ್ತಿತರ ಶೋಷಿತ ಜನವರ್ಗಗಳ ಸಂಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನರಾದರು. “ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಯೋಜನಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರ, ತುಳಿತಕ್ಕೊಳಗಾದವರ ಮತ್ತು ಒಟ್ಟಾರೆ ಭಾರತೀಯರ ಜೀವನ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಬಹುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಗೌರವಾನ್ವಿತಗೊಳಿಸಬಹುದು. ಹಾಗೂ ಈ ಜನಾಂಗಗಳ ಆತ್ಮಗೌರವಗಳನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿತಗೊಳಿಸಬಹುದು” ಎಂದು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ತಮ್ಮ ಭಾಷಣಗಳು, ಬರಹಗಳು ಮತ್ತು ಹೋರಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿದರು. ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ದಾಸ್ಯದಿಂದ ದೀನ-ದಲಿತರನ್ನು ವಿಮೋಚನೆಗೊಳಿಸುವ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸುವುದರ ಬದಲು ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನಾಯಕರು, ಸಂಘಟನೆಗಳು ಮತ್ತು ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಅವರನ್ನು ಖಂಡಿಸಿದವು. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ಹೋರಾಟದ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ಬಹಳ ವಿಶಾಲವಾಗಿತ್ತು.

ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದ ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದ ಹೊರತು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜಾತಿವಿನಾಶ, ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯವಿತರಣೆ ಮತ್ತು ಶೋಷಿತರ ಸಮಗ್ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಮನಗಂಡು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರು 1956ರಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮವನ್ನು ತಮ್ಮ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಅನುಯಾಯಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ಬುದ್ಧನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಸತ್ಯ, ಅಹಿಂಸೆ, ಪ್ರೀತಿ, ಸಮಾನತೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸರ್ವೋದಯ, ಅಂತೋದಯ ಮೊದಲಾದ ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳ ನೆಲಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನ ಅಗ್ರಮಾನ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿತು. ಇಡೀ ಜಗತ್ತನ್ನು ಯುದ್ಧ ಎಂಬ ಪಿಡುಗಿನಿಂದ ಪಾರುಮಾಡಿ ಅಭ್ಯುದಯದಡೆಗೆ ಮುನ್ನಡೆಸುವ ಶಕ್ತಿ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಇದೆ ಎಂಬ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಸತ್ಯವನ್ನು ಮನಗಂಡು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಬುದ್ಧ ಮಾರ್ಗವೆಂಬ ರಾಜಮಾರ್ಗವನ್ನು ತನ್ನ ಅನುಯಾಯಿಗಳಿಗೆ ತೋರಿಸಿ ಕೃತಾರ್ಥರಾದರು. ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕೆ ಬುದ್ಧಮಾರ್ಗ ಪ್ರಸ್ತುತವೆಂಬುದನ್ನು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು.

ಭಾರತೀಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ಕುರಿತು ಮಹೇಶ್ ಚಂದ್ರ ಗುರು (2009) ಹೀಗೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ: “ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನುದ್ದಕ್ಕೂ ನಂಬಿದ್ದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಭೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಅವರಿಗೆ ಶಕ್ತಿ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳಷ್ಟು ನಂಬಿಕೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಧರ್ಮಾತೀತವಾಗಿ, ಪ್ರದೇಶಾತೀತವಾಗಿ ಮತ್ತು ಜಾತ್ಯಾತೀತವಾಗಿ ಪ್ರಗತಿಯಡೆಗೆ ಮುನ್ನಡೆಸುವುದು ಅವರ ಪರಮಧ್ಯೇಯವಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದ ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳನ್ನು

ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಿ ಅಪ್ಪಟ ಸುಧಾರಣಾವಾದಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಜಾತಿವಿನಾಶದ ಮೂಲಕ ಬಲಿಷ್ಠ ಭಾರತವನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಕನಸನ್ನು ಕಂಡರು. ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ, ಅಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಶೋಷಣೆಯ ಪರಂಪರೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಏಕಾಂಗಿ ವೀರನಂತೆ ಹೋರಾಡಿದರು. ಸಮಸ್ತ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಡಲು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಹೋರಾಡಿದರು. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ರೈತರು, ಕಾರ್ಮಿಕರು, ದಲಿತರು, ಶೋಷಿತ ಜನವರ್ಗಗಳ ಸಬಲೀಕರಣದ ರೂವಾರಿಯಾಗಿ ಭಾರತೀಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ರಾರಾಜಿಸುತ್ತಾರೆ”.

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರು ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಲಿಂಗ ಬೇಧವಿಲ್ಲದೆ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದರು. ಅವರು ಒಂದು ದೇಶದ ಸಾಮಾಜಿಕ-ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿವರ್ತನೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಪುರುಷರು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನಂಬಿದ್ದರು. ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ವಾವಲಂಬಿತನ ಲಭಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅವರು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಗೌರವದಿಂದ ಬದುಕಲು ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ನಂಬಿದ್ದರು. ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಜನರಿಗೆ ಲಭಿಸಿರುವಷ್ಟೇ ಸಮಾನ ಅವಕಾಶಗಳು ಲಭಿಸಿದಾಗ ದೇಶದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥ ಬರುವುದೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಮಾನ್ಯತೆ ಸಿಕ್ಕಾಗ ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು ಸಾಕಾರಗೊಳ್ಳುವುದೆಂದು ನಂಬಿದ್ದರು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಭ್ರಾತೃತ್ವಗಳನ್ನು ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು ದುರ್ಬಲವರ್ಗಗಳು ಶಿಕ್ಷಣ, ಸಂಘಟನೆ ಮತ್ತು ಹೋರಾಟಗಳಿಂದ ಪಡೆಯಬಹುದೇ ಹೊರತು ಆಳುವ ವರ್ಗ ನೀಡುವ ಭಿಕ್ಷೆಯಿಂದಲ್ಲ ಎಂದು ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಿದ್ದರು.

ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಸಮಗ್ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಪೂರಕವಾದ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸಲಹೆ ಮತ್ತು ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ಸಂವಿಧಾನದ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರದಿದ್ದಾಗ ಪ್ರಜೆಗಳು ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಮೊರೆ ಹೋಗಿ ಅನುಕೂಲತೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರದಿದ್ದಾಗ ಪ್ರಜೆಗಳು ನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವಂತಿಲ್ಲ ಆದರೂ ಸಹ ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕಲ್ಯಾಣ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಳಿಗಾಗಿ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವಾಗ ರಾಜ್ಯನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಸಂವಿಧಾನ ಶಿಲ್ಪಿಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ 14ನೇ ವಿಧಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ: ‘ಭಾರತ ರಾಜ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಕಾನೂನಿನ ಮುಂದೆ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಅಥವಾ ಕಾನೂನುಗಳಿಂದ ಸಮಾನ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ರಾಜ್ಯವು ನಿರಾಕರಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ’. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ‘ಕಾನೂನಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ ಅಥವಾ ಕಾನೂನಿನ ಸಮಾನ ರಕ್ಷಣೆ’ ಯನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಯಾರೂ ಕಾನೂನು ಮೀರಿ ನಡೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಕಾನೂನು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಮಾನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಯಾರನ್ನೂ ಅನಾನುಕೂಲ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಎಲ್ಲ ನಾಗರಿಕರನ್ನು ಸಮಾನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಸಮಾನತೆಯೆಂದರೆ ರಾಜ್ಯವು ಧರ್ಮ, ಜಾತಿ, ಲಿಂಗ ಅಥವಾ ಜನ್ಮಸ್ಥಾನದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ತಾರತಮ್ಯ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಸಮಾನತೆಯು

ತಾರತಮ್ಯದ ವಿರುದ್ಧದ ಹಕ್ಕಾಗಿದೆ. ರಾಜ್ಯವು ಕಾನೂನಿನ ಮುಂದೆ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಅಥವಾ ಕಾನೂನುಗಳಿಂದ ಸಮಾನ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಳನ್ನು ಮಹಿಳೆಯರನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ನಿರಾಕರಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಮಹಿಳೆಯರ ಸಬಲೀಕರಣದ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆಯ ಹಕ್ಕು ವಿಶೇಷ ಆಯಾಮವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ 15ನೇ ವಿಧಿ ಹೇಳುವುದೇನೆಂದರೆ ಸರ್ಕಾರವು ಭಾರತದ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಜೆಯನ್ನು ಮತ, ಜಾತಿ, ಕುಲ, ಲಿಂಗ, ಹುಟ್ಟಿನ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ತಾರತಮ್ಯಕ್ಕೆ ಗುರಿಪಡಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಸರ್ಕಾರವು ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾದ ವಿಶೇಷ ನೀತಿಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೊಳಪಡುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಸಮಾನ ಉದ್ಯೋಗವಕಾಶಗಳು ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆಗಳು ಲಭಿಸುತ್ತವೆ.

ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ 16ನೇ ವಿಧಿ ಹೇಳುವುದೇನೆಂದರೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹುದ್ದೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನಿಯೋಜನೆ ಅಥವಾ ನೇಮಕಾತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಮಾನ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ನಾಗರಿಕರಿಗೂ ಕೊಡಬೇಕು. ಉದ್ಯೋಗದ ಅವಕಾಶ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರು ಮತ್ತು ಪ್ರಬಲ-ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ಲಭಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಸಮಾನ ದುಡಿಮೆಗೆ ಸಮಾನ ವೇತನವನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಭಾರತೀಯ ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗ ನೀಡಿಕೆ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ, ವರ್ಣ, ಜಾತಿ ಅಥವಾ ಲಿಂಗಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ತಾರತಮ್ಯ ಎಸಗಬಾರದೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ 14, 15 ಮತ್ತು 16ನೇ ವಿಧಿಗಳು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳಾಗಿದ್ದು ಇವುಗಳನ್ನು ಸಂವಿಧಾನದ ಭಾಗ 3 ರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಸಂವಿಧಾನದ ಭಾಗವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇವುಗಳನ್ನು 'ಸಂವಿಧಾನಬದ್ಧವಾದ ಹಕ್ಕುಗಳು' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ದಯಪಾಲಿಸಿರುವ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ಭಾಗ ಪಂಡಿತ್ ಜವಹರಲಾಲ್ ನೆಹರೂರವರ ಪ್ರಕಾರ 'ಸಂವಿಧಾನದ ವಿವೇಚನಾ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ'. ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯಾದಾಗ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಪ್ರಜೆಗಳು ಆಯಾ ರಾಜ್ಯದ ಉಚ್ಚನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಅಥವಾ ದೇಶದ ಸರ್ವೋಚ್ಚನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬಹುದು. ಸರ್ವೋಚ್ಚನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಕಾರ್ಯವ್ಯಾಪ್ತಿ ಇಡೀ ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಇದೆ.

ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ 21ನೇ ವಿಧಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೂ ಬದುಕುವ ಹಕ್ಕು ಅಥವಾ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಾದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಲಾಗದ ಮಾನವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಕಾನೂನುಬದ್ಧವಲ್ಲದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದರೆ ಅವನು ಇದರ ವಿರುದ್ಧ ನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಹುದು. ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳು ಶೋಷಣೆಗೆ ಗುರಿಯಾದಾಗ ಅವರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಪುನರ್ವಸತಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ದುಡಿಯುವ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಲೈಂಗಿಕ ಕಿರುಕುಳವನ್ನು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ತಡೆಯಬೇಕು.

ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ 46ನೇ ವಿಧಿ ರಾಜ್ಯದ ದುರ್ಬಲವರ್ಗಗಳ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅನುಸೂಚಿತ ಜಾತಿಗಳ ಮತ್ತು ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಜನತೆಯ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರ

ವಿಶೇಷ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು ಅವರನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಶೋಷಣೆಗಳಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ 47ನೇ ವಿಧಿ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಸಮಸ್ತ ಭಾರತೀಯರ ಆರೋಗ್ಯ, ಪೌಷ್ಟಿಕತೆ ಮತ್ತು ಜೀವನ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು ಸರ್ಕಾರದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನ 51(ಅ) ವಿಧಿ ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಜೆಗಳು ಧರ್ಮ, ಭಾಷೆ, ಪ್ರದೇಶ ಅಥವಾ ಲಿಂಗಬೇಧಗಳಿಲ್ಲದೆ ಸಾಮರಸ್ಯ ಮತ್ತು ಭ್ರಾತೃತ್ವಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದೆ.

ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ 325ನೇ ವಿಧಿ ಸಮಸ್ತ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಧರ್ಮ, ಮೂಲವಂಶ, ಜಾತಿ ಅಥವಾ ಲಿಂಗದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮತದಾರರ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರುವ ಅರ್ಹತೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ 326ನೇ ವಿಧಿ 18 ವರ್ಷ ತುಂಬಿದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಮತದಾನ ಮಾಡುವ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲದವರು ಮಾನಸಿಕ ಅಸ್ವಸ್ಥರು ಮತ್ತು ಅಪರಾಧಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವವರು ಇಂತಹ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕನ್ನು ಹೊಂದಬಾರದೆಂದು ಅನುಚ್ಛೇದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನವು ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಸಬಲೀಕರಣಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಲವಾರು ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದೆಯಲ್ಲದೆ ರಚಿಸುವ ಮತ್ತು ಪರಿಷ್ಕರಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಶಾಸಕಾಂಗಕ್ಕೆ ನೀಡಿದೆ.

ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಧೋರಣೆ

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರು ಶಿಕ್ಷಣವೇ ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಸಬಲೀಕರಣದ ಪ್ರಮುಖ ಸಾಧನವೆಂದು ಮನಗಂಡಿದ್ದರು. ಅವರು ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ವರ್ಗಗಳ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ 'ಗುರುಕುಲ ಪದ್ಧತಿ'ಯನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸಿದರು. ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಅಸಂಖ್ಯಾತ 'ಏಕಲವ್ಯ'ರನ್ನು ಅಮಾನುಷವಾಗಿ ಬಲಿ ಕೊಡುವಂತಹ ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯರಂತಹ ಯಥಾಸ್ಥಿತಿವಾದಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬೇಡವೆಂದು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ವಾದಿಸಿದರು. ಸರ್ವಜನಾಂಗಗಳಿಗೂ ಉಚಿತವಾದ ಹಾಗೂ ಗುಣಮಟ್ಟವುಳ್ಳ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಲಭಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರ ಧೋರಣೆಯಾಗಿತ್ತು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಕರಣ, ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಉಚಿತ ಶಿಕ್ಷಣಗಳ ಮೂಲಕ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ನ್ಯಾಯ ಒದಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಕರೆಯುತ್ತರು. ಸುಶಿಕ್ಷಿತ, ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಪ್ರಜೆಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರ ಭಾರತದ ಸಮಗ್ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಅವರು ತಮ್ಮ ಬರಹಗಳು ಮತ್ತು ಭಾಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶಿಕ್ಷಣದ ಉತ್ತಮೀಕರಣದಿಂದಲೇ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದ ಆರೋಗ್ಯಕರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಧ್ಯವೆಂಬುದು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರ ನಿಲುವಾಗಿತ್ತು.

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಅವರು ಭಾರತದ ಮೂಲನಿವಾಸಿಗಳು ಮತ್ತು ವಂಚಿತ ಜನವರ್ಗಗಳು ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಭಾರತದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಬೆವರು ಸುರಿಸಿರುವ ಜನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಮತ್ತು ಗುರುಕುಲ ಪದ್ಧತಿಗಳಿಂದಾಗಿ ಭಾರತದ ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು ವಂಚಿತ ಜನವರ್ಗಗಳು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಸಲ್ಲದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಸರ್ಕಾರದ ಬೊಕ್ಕಸಕ್ಕೆ

ಅಪಾರವಾದ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರುವ ವಂಚಿತ ಜನವರ್ಗಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೂಲಕ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗೆ ತರುವಂತಹ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾನಂತರ ರಾಷ್ಟ್ರನಾಯಕರು ಹೊರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಟೀಕಿಸಿದರು.

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ (1927) ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ: “ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗೆ ಬರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಗುವೂ ಸಾಕ್ಷರತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ ನಂತರವೇ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಬಿಡುವುದು ಸೂಕ್ತ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಗುವೂ ತನ್ನ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸೂಕ್ತ ಅರಿವನ್ನು ಹೊಂದುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ದೇಶದ ಎಲ್ಲೆಡೆ ನೀಡುವುದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಗುವಿಗೂ ಉಚಿತವಾದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಕ್ಕನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಪೋಷಕರನ್ನು ಕಾನೂನಿನ ರೀತ್ಯ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಗುರಿಪಡಿಸಬೇಕು. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇವಲ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದನ್ನಷ್ಟೇ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಲಿಸದೇ ಅವರಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಇತಿಹಾಸ, ನಾಗರೀಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಪರಿಸರ ಪ್ರೀತಿ, ಆರೋಗ್ಯ, ನೈರ್ಮಲ್ಯ, ಪೌಷ್ಟಿಕತೆ, ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತ ನಾಗರೀಕರನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ”.

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರು (1956) ವೃತ್ತಿಪರ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ನುಡಿದ್ದಾರೆ: “ಭಾರತೀಯ ಯುವಜನತೆಗೆ ಜೀವನಾಧಾರಿತ, ಮೌಲ್ಯಾಧಾರಿತ ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗಾಧಾರಿತ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಅಸಂಖ್ಯಾತ ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳು ಮತ್ತು ಅಸಹಾಯಕ ಯುವಜನತೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವಂತಹ ಶಿಕ್ಷಣ ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಭಾರತದ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ಯುವಜನರು ಉದ್ಯೋಗಾಧಾರಿತ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆದು ತಮ್ಮ ಕಾಲಮೇಲೆ ನಿಂತುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಬದುಕನ್ನು ಸ್ವತಃ ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸುವಂತಹ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ನಾಗರೀಕ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಆಳುವ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡಬೇಕು. ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ ಗಳಿಸುವಂತಹ ಉದ್ಯೋಗಾಧಾರಿತ, ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಕೇಂದ್ರಿತ ಮತ್ತು ನಾಯಕತ್ವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕೇಂದ್ರಿತ ವೃತ್ತಿಪರ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡುವುದರಿಂದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಿರುದ್ಯೋಗ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಶೋಷಣೆಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ”.

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರು (1947) ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ: “ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ಯುವಕ – ಯುವತಿಯರಿಗೆ ಬೇಕಿರುವುದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗಾಧಾರಿತ ವೃತ್ತಿಪರ ತರಬೇತಿ ಹೊರತಾಗಿ ಪದವಿ ಮತ್ತು ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಪದವಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಅವರನ್ನು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಅಸಹಾಯಕರಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವಂತಹ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣವಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೂ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ, ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅರ್ಹತೆ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಆಯ್ದು ಕೆಲವೇ ಮಂದಿ ಯುವಕ-ಯುವತಿಯರಿಗೆ ನೀಡಿ ಅವರನ್ನು ದೇಶದ ಅಮೂಲ್ಯ ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನಾಗಿ ರೂಪಿಸುವುದು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಆಡಳಿತಗಾರರು ಮತ್ತು ತಜ್ಞರ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಪಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು

ರೂಪಿಸುವ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪರಿಷ್ಕಿಸುವ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಯುವಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳು, ಮಾನವೀಯತೆ, ವೈಚಾರಿಕತೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ನಾಯಕತ್ವ ಗುಣ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವಂತಹ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ. ಅರ್ಹ ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು ವಂಚಿತ ಜನವರ್ಗಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿಗೆ ಸರ್ಕಾರ ವಿಶೇಷ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯವಿತರಣೆಗೆ ಮುಂದಾಗಬೇಕು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ಭಾರತ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ವಿಶ್ವದ ಬಲಾಢ್ಯ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಉಂಟು”.

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರು (1920) ಮೂಕನಾಯಕ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಹತ್ವ ಮತ್ತು ವಂಚಿತ ಜನವರ್ಗಗಳ ಸಬಲೀಕರಣವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ: “ಭಾರತವೆಂಬ ಭವ್ಯವೃಕ್ಷ ಸದೃಢವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ನೀರನ್ನು ಸದಾಕಾಲ ಹರಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಭಾರತದ ಮೂಲಭೂತವಾದಿಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಬಲಿ ಕೊಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣ, ರಾಜಕಾರಣ, ಆಡಳಿತ, ನಿರ್ವಹಣೆ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮೊದಲಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಿ ಹೊರಟಿರುವುದು ಸೂಕ್ತವಲ್ಲ. ಭಾರತದ ಮೇಲ್ವರ್ಗ ತಾವು ಭಾವಿಸಿರುವಂತೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಬುದ್ಧಿವಂತ ವರ್ಗವಲ್ಲ. ಅವಕಾಶ ವಂಚಿತ ಜನವರ್ಗಗಳು ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ಜ್ಞಾನ, ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಪರಿಣತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಸಹ ಅವರನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಯಿಂದ ‘ಮೂರ್ಖರು’ ಎಂಬ ಹಣೆಪಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿ ಹೊರಗೆ ಇಟ್ಟಿರುವುದು ಅಮಾನವೀಯತೆಯ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯಾಗಿದೆ. ಭಾರತದ ಮೂಲನಿವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ ಒಂದೇ ರೀತಿ ಇಲ್ಲದಿರಬಹುದು. ಅಮೇರಿಕಾದ ‘ಇಂಡಿಯನ್’ ಅಥವಾ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿಯ ‘ಮೀನುಗಾರರು’ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪಂಡಿತರಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿವಂತರಲ್ಲದಿರಬಹುದು. ಸಹಸ್ರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಮೂಲನಿವಾಸಿಗಳು ಹಿಂದುಳಿದಿರಲು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳು ಮತ್ತು ನಾಯಕರ ಹೃದಯವಂತಿಕೆಯ ಕೊರತೆ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಮಾನವನ ಬೌದ್ಧಿಕ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಗಿಂತ ಹೃದಯ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವಂತಹ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಾವು ನೀಡುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಭಾರತ ‘ಪ್ರಬುದ್ಧ ಭಾರತ’ವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪ್ರಜೆಗೂ ಕೂಡ ತನ್ನ ಬದುಕನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಔಪಚಾರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರಮುಖ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪ್ರಜೆಗೂ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ದೊರಕಿದಾಗ ಆತ ತದನಂತರ ಕ್ರಮಬದ್ಧ ಅಧ್ಯಯನಶೀಲತೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಜ್ಞಾನದ ಪರಿಧಿಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ. ಮಾನವ ಬದುಕಿನ ಮೂಲಭೂತ ಧ್ಯೇಯವೆಂದರೆ ಮನುಕುಲಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಜ್ಞಾನಗಳಿಗೆ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಾಸ ಮತ್ತು ನಾಯಕತ್ವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಳಿಗೆ ಪೂರಕವಾದ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಣದ ಜೊತೆಗೆ ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪರಿಸರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು. ಎರಡನೇಯದಾಗಿ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪ್ರಜೆಗೂ ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ಉತ್ತಮೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಮತ್ತು ಗಳಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವಂತಹ ಜೀವನಾಧಾರಿತ ಶಿಕ್ಷಣ ನಾಗರೀಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಲಭಿಸಬೇಕು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ‘ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಾನವೀಕರಣ’ಕ್ಕಿಂತ ‘ಶಿಕ್ಷಣದ ವ್ಯಾಪಾರೀಕರಣ’ಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒತ್ತು ನೀಡಿರುವುದು ದೇಶದ ನೈತಿಕ ಅಧಃಪತನಕ್ಕೆ ಮೂಲಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

ಭಾರತದ ಅವಕಾಶವಂಚಿತ ಜನವರ್ಗಗಳು ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಲು ಹಾಗೂ ದೇಶದ ಸಮಗ್ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸೂಕ್ತರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಿಸಲು 'ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಾನವೀಕರಣ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣ' ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವೆಂಬುದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಮನಗಾಣಬೇಕು”.

ಶಹಾರೆ (2004) ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ : “ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಲು ಮತ್ತು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಜನಾಂದೋಲನಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಲು ಶಿಕ್ಷಣ ಅತ್ಯಮೂಲ್ಯವಾದ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ದಲಿತರು ಮತ್ತಿತರ ವಂಚಿತ ಜನವರ್ಗಗಳನ್ನು ಅನಕ್ಷರತೆ, ಅಜ್ಞಾನ, ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳು ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಗಳಿಂದ ಪಾರುಮಾಡಿ ಅವರನ್ನು ಅನ್ಯಾಯ, ಶೋಷಣೆ ಮತ್ತು ದಮನಕಾರಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಹೋರಾಟಗಳತ್ತ ಮುನ್ನಡೆಸಲು ಶಿಕ್ಷಣ ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಸಂಪನ್ಮೂಲವಾಗಿದೆ. ಭಾರತದ ವಂಚಿತ ಜನವರ್ಗಗಳು ತಮ್ಮ ಪಾರಂಪರಿಕ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟು ಜಾತ್ಯಾತೀತ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆ ಹೊಂದಬೇಕಾದರೆ ರಚನಾತ್ಮಕ ಮೂಲಭೂತ ಶಿಕ್ಷಣ, ವೃತ್ತಿಪರ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣಗಳು ಅವಶ್ಯಕ. ಜಾತಿ ಆಧಾರಿತ ಶ್ರಮವಿಭಜನೆ ಸಂರಚನೆಯನ್ನು ಬುಡಮೇಲುಗೊಳಿಸಿ ಸಮಾನತೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಮತ್ತು ಭ್ರಾತೃತ್ವಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಹೊಸ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಂದನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಭಾರತದಂತಹ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಶೀಲ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯಕವೆಂಬುದನ್ನು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಮನಗಂಡರು. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅರ್ಹತೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ರಚಿಸಿ ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಸಬಲೀಕರಣದ ರೂವಾರಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಉನ್ನತೀಕರಣಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ಸಾಬೀತುಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ”.

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ (1927) ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೀಗೆ ಸಮರ್ಥಿಸಿದ್ದಾರೆ: “ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದ ಶೋಷಿತ ಜನವರ್ಗಗಳು ನಾಗರಿಕತೆಯ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಲಾಭಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟರು ಸಹ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧನೆಗೆ ಪೂರಕವಾದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಬಾರದು. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಗತಿಯಿಲ್ಲದೆ ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಬದುಕಿನ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳು ಸಮಾನ ಹಕ್ಕುಬಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸುವ ಶಕ್ತಿಮೂಲ ಶಿಕ್ಷಣವೇ ಹೊರತು, ಬೇರೆನೂ ಅಲ್ಲ”.

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ವಂಚಿತ ಜನವರ್ಗಗಳ ಬದುಕಿನ ಸಮಗ್ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವೇ ಮೂಲ ಪ್ರೇರಣೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಉದಾಹರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸಮರ್ಥಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಒದಗಿಸಿರುವ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಅವಕಾಶಗಳು ಸಮಸ್ತ ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಸಮಗ್ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿವೆ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ರಚಿಸಿರುವ ಸಂವಿಧಾನದ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯನಂತರ

ಆಳುವ ವರ್ಗ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಆಚರಣೆಗೆ ತಂದಿದ್ದರೆ ಭಾರತ ಈ ವೇಳೆಗಾಗಲೇ ಪ್ರಪಂಚದ ವಿಶೇಷ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿ ಹಾಗೂ ಸಂಪದ್ಭರಿತ 'ಕಲ್ಯಾಣ ರಾಜ್ಯ'ವಾಗಿ ಮೂಡಿಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವಕಾಶವಾದಿಗಳು, ಮೂಲಭೂತವಾದಿಗಳು ಮತ್ತು ಯಥಾಸ್ಥಿತಿವಾದಿಗಳ ಹುನ್ನಾರಗಳಿಂದಾಗಿ ಬಾಬಾಸಾಹೇಬರ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯಪರ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಹಿನ್ನಡೆಯುಂಟಾಗಿದೆ.

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರು ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ 'ಪೀಪಲ್ಸ್ ಎಜುಕೇಷನ್ ಸೊಸೈಟಿ' ಎಂಬ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬೊಂಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಜುಲೈ 8, 1945ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಸಮಾಜದ ಶಿಕ್ಷಣ ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳಾದ ಮಹಿಳೆಯರು, ದಲಿತರು, ಹಿಂದುಳಿದವರು, ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರು ಮೊದಲಾದವರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಭೂಮಿಕೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ ಕಾಲೇಜ್ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೂರು ಮುಖ್ಯ ಶಾಖೆಗಳಾದ - ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ, ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಒದಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅವರ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಸಹಕರಿಸಿದರು. ಪ್ರತಿಭಾವಂತ, ಅನುಭವಿ ಮತ್ತು ಪರಿಣತ ಶಿಕ್ಷಕ ವೃಂದವನ್ನು ತಾವೇ ಸ್ವತಃ ಆಸಕ್ತಿವಹಿಸಿ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ದುಡಿಯಲು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರ ಸೇವಾ ವೈಖರಿಗಳನ್ನು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಪರಾಮರ್ಶಿಸಿ ಸೂಕ್ತ ಸುಧಾರಣಾ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಒದಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಡೀ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಬಾರಿಗೆ ವಂಚಿತ ಜನವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಮೌಲ್ಯಾಧಾರಿತ ಶಿಕ್ಷಣ, ಗುಣಮಟ್ಟದ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಪ್ರಗತಿ ಕೇಂದ್ರಿತ ಶಿಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ನಿರ್ದೇಶನದ ಈ ಸಂಸ್ಥೆ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಸಾಧಿಸಿತು. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿತ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ದೇಶದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಹುದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿರುವುದು ಉಲ್ಲೇಖನಾರ್ಹ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ

ಇಂದು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿಯ ಜಾಗತೀಕರಣದ ದುರ್ದಾಳಿಯಿಂದಾಗಿ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಸಮಸ್ತ ಶೋಷಿತರು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿ ಸಾವು ಬದುಕಿನ ನಡುವೆ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿಗಳು ಖಾಸಗೀಕರಣದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ದಲಿತರು, ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತಿತರ ಜನವರ್ಗಗಳ ಬದುಕುವ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕನ್ನೇ ನಿರಾಕರಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಅತಂತ್ರನ್ನಾಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ಸತ್ಯದರ್ಶನವನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಸಬಲೀಕರಣ ಕೇಂದ್ರಿತ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಹೋರಾಟಗಳು ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಮಹತ್ವ ಹೊಂದಿವೆ. ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಬಂಡಾಯ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯಪರ ಹೋರಾಟಗಳು ರಾಜಕೀಯ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸಮಾನತೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಶೋಷಣೆ, ಭೂಮಾಲೀಕರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ, ಮೂಲಭೂತವಾದಿಗಳ ಅಟ್ಟಹಾಸ, ಪೊಲೀಸರ ದೌರ್ಜನ್ಯ, ದಲಿತರ ಕಗ್ಗೊಲೆ, ಮಹಿಳೆಯರ ಅತ್ಯಾಚಾರ, ಯುವಕರ ನಿರುದ್ಯೋಗ, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ವಿನಾಶ - ಈ ಎಲ್ಲಾ ಭಯಾನಕ ಸತ್ಯಗಳ ಕಡೆಗೆ ಗಮನಹರಿಸುವುದು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ವಾದವನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯಪರ ಹೋರಾಟ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸಾಗುವುದು

ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರು ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದ ವಂಚಿತ ಜನವರ್ಗಗಳ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಗತಿ ಮತ್ತು ಸರ್ವತೋಮುಖ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕೆ ನಡೆಸಿರುವ ಬಹುಮುಖ ಹೋರಾಟಗಳು ಐತಿಹಾಸಿಕವೆಂದು ನಿರ್ಭಿಡೆಯಿಂದ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಅಂಬೇಡ್ಕರ್, ಬಿ.ಆರ್. (1916) ಕ್ಯಾಸ್ಪ್ಸ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ: ದೇರ್ ಮೆಕಾನಿಸಮ್, ಚೆನೆಸಿಸ್ ಅಂಡ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್, ಡಾ.ಬಾಬಾಸಾಹೇಬ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್: ರೈಟಿಂಗ್ಸ್ ಅಂಡ್ ಸ್ಪೀಚಸ್, ಸಂ.1, ಎಜುಕೇಷನ್ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್, ಗೌರ್ಮೆಂಟ್ ಆಫ್ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಬಾಂಬೆ, ಪು.5-22.
- ಅಂಬೇಡ್ಕರ್, ಬಿ.ಆರ್. (1919) ಎವಿಡೆನ್ಸ್ ಬಿಫೋರ್ ದ ಸೌತ್ ಬ್ಯೂರೋ ಕಮಿಟಿ ಆನ್ ಫ್ರಾಂಚೈಸ್, ಡಾ.ಬಾಬಾಸಾಹೇಬ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್: ರೈಟಿಂಗ್ಸ್ ಅಂಡ್ ಸ್ಪೀಚಸ್, ಸಂ.1, ಎಜುಕೇಷನ್ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್, ಗೌರ್ಮೆಂಟ್ ಆಫ್ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಬಾಂಬೆ, ಪು.247-278.
- ಅಂಬೇಡ್ಕರ್, ಬಿ.ಆರ್. (1947) ಸ್ಟೇಟ್ಸ್ ಅಂಡ್ ಮೈನಾರಿಟೀಸ್, ಡಾ.ಬಾಬಾಸಾಹೇಬ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್: ರೈಟಿಂಗ್ಸ್ ಅಂಡ್ ಸ್ಪೀಚಸ್, ಸಂ.1, ಎಜುಕೇಷನ್ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್, ಗೌರ್ಮೆಂಟ್ ಆಫ್ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಬಾಂಬೆ, ಪು.383-450.
- ಅಂಬೇಡ್ಕರ್, ಬಿ.ಆರ್. (1956) ಡಿಕ್ಲರೇಶನ್ ಆಫ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್, ಅಕ್ಟೋಬರ್ 14, ನಾಗಪುರ.
- ಅಂಬೇಡ್ಕರ್, ಬಿ.ಆರ್. (1956) ರೆವಲ್ಯೂಶನ್ ಅಂಡ್ ಕೌಂಟರ್ ರೆವಲ್ಯೂಶನ್ ಇನ್ ಏನ್‌ನಿಯೆಂಟ್ ಇಂಡಿಯಾ, ಡಾ.ಬಾಬಾಸಾಹೇಬ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್: ರೈಟಿಂಗ್ಸ್ ಅಂಡ್ ಸ್ಪೀಚಸ್, ಸಂ.1, ಎಜುಕೇಷನ್ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್, ಗೌರ್ಮೆಂಟ್ ಆಫ್ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಬಾಂಬೆ, ಪು.149-437.
- ಅಂಬೇಡ್ಕರ್, ಬಿ.ಆರ್. (1927) ಬಾಂಬೆ ಲೆಜಿಸ್ಲೇಟಿವ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಬಾಂಬೆ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ ಅಮೆಂಡ್‌ಮೆಂಟ್ ಬಿಲ್ ಕುರಿತು ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣ, ಅಕ್ಟೋಬರ್, 5.
- ಅಂಬೇಡ್ಕರ್, ಬಿ.ಆರ್. (1936) ಅನಿಹಿಲೇಶನ್ ಆಫ್ ಕ್ಯಾಸ್ಪ್ಸ್, ಡಾ.ಬಾಬಾಸಾಹೇಬ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್: ರೈಟಿಂಗ್ಸ್ ಅಂಡ್ ಸ್ಪೀಚಸ್, ಸಂ.1, ಎಜುಕೇಷನ್ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್, ಗೌರ್ಮೆಂಟ್ ಆಫ್ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಬಾಂಬೆ, ಪು.23-96.
- ಅಂಬೇಡ್ಕರ್, ಬಿ.ಆರ್. (1920) ಸಂಪಾದಕೀಯ, ಮೂಕನಾಯಕ, ಅಕ್ಟೋಬರ್ 9.
- ಅಂಬೇಡ್ಕರ್, ಬಿ.ಆರ್. (1927) ಸಂಪಾದಕೀಯ, ಬಹಿಷ್ಕೃತ ಭಾರತ, ದಿನಾಂಕ ಜೂನ್, 29, ಪು.2.
- ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಬರಹಗಳು ಮತ್ತು ಭಾಷಣಗಳು, ಸಂಪುಟ 1, ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ, ಮುಂಬೈ, ಪು.73.

- ಅಂಬೇಡ್ಕರ್, ಬಿ.ಆರ್. (1955) 'ಹಿಂದೂ ಕೋಡ್ ಬಿಲ್ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟಿನಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣ', ಡಾ.ಬಿ.ಆರ್.ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರ ಬರಹಗಳು ಮತ್ತು ಭಾಷಣಗಳು, ಸಂ.1-14, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಸರ್ಕಾರ, ಮುಂಬಯಿ, ಭಾರತ.
- ಇನಾಂದಾರ್, ವಿ.ಎಂ.(1985) 'ಡಾ.ಅಂಬೇಡ್ಕರ್: ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ವಿಚಾರ', ಉಷಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಾಲೆ, ಮೈಸೂರು ಪು.43.
- ಕಬೀರ್, ನೈಲಾ (2001) ರಿಫ್ಲೆಕ್ಸನ್ಸ್ ಆನ್ ದ ಮೆಸರ್‌ಮೆಂಟ್ ಆಫ್ ವಿಮೆನ್ಸ್ ಎಂಪವರ್‌ಮೆಂಟ್, ಸಿಡಾ ಸ್ಟಡೀಸ್, 3, ನೊವುಮ್ ಗ್ರಾಫಿಕ್ಸ್, ಎಬಿ ಸ್ಟಾಕ್‌ಹೋಮ್, ಜರ್ಮನಿ.
- ಕೀರ್, ಧನಂಜಯ (1981) ಡಾ.ಅಂಬೇಡ್ಕರ್: ಲೈಫ್ ಅಂಡ್ ಮಿಷನ್, ಪಾಪುಲರ್ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮುಂಬಯಿ, ಪು.27, 90 ಮತ್ತು 286.
- ಗುರು, ಮಹೇಶ ಚಂದ್ರ ಬಿ.ಪಿ. (2009), 'ಡಾ.ಬಿ.ಆರ್.ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರ ಬದುಕು, ಹೋರಾಟ ಮತ್ತು ವಿಚಾರಗಳ ಪ್ರಸ್ತುತತೆ', ಡಾ.ಬಿ.ಆರ್.ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರ 117ನೇ ಜನ್ಮ ದಿನಾಚರಣೆಯ ನಿಮಿತ್ತ ಜರುಗಿದ ವಿಶೇಷ ಉಪನ್ಯಾಸ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಧಾರವಾಡ, ಪು.1-2.
- ಘಂಟಿ, ಮಲ್ಲಿಕಾ (2005) ಮುನ್ನುಡಿ, 'ಡಾ.ಬಾಬುರಾವ್ ಮುಡಬಿ ರಚಿತ ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣ : ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ', ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು, ಕರ್ನಾಟಕ. ಪು.೨-೩.
- ಚಂದ್ರಶೇಖರ, ಟಿ.ಆರ್. (2009), 'ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬ್ ಡಾ.ಬಿ.ಆರ್.ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಮತ್ತು ದಲಿತರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆ', ಡಾ.ಬಿ.ಆರ್.ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರ 117ನೇ ಜನ್ಮ ದಿನಾಚರಣೆಯ ನಿಮಿತ್ತ ಜರುಗಿದ ವಿಶೇಷ ಉಪನ್ಯಾಸ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಧಾರವಾಡ, ಪು.8.
- ಜವರೇಗೌಡ, ದೇ. (1954) 'ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್' (ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಆವೃತ್ತಿ) ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು, ಪು.62-63.
- ಬಾಟ್ಲಿವಾಲಾ, ಶ್ರೀಲತಾ (1994) ದ ಮೀನಿಂಗ್ ಆಫ್ ವಿಮೆನ್ಸ್ ಎಂಪವರ್‌ಮೆಂಟ್: ನ್ಯೂ ಕಾನ್ಸೆಪ್ಟ್ಸ್ ಫುಮ್ ಆಕ್ಸನ್, ಗೀತಾ ಸೇನ್, ಆಡ್ರಿಯೆನ್ನೆ ಜರ್ಮನ್ ಮತ್ತು ಲಿಂಕನ್ ಚೆನ್ (ಸಂ), ಪಾಪ್ಯುಲೇಶನ್ ಪಾಲಿಸಿ ರಿ ಕನ್ಸಿಡರ್ಡ್:ಹೆಲ್ತ್, ಎಂಪವರ್‌ಮೆಂಟ್ ಅಂಡ್ ರೈಟ್ಸ್, ಹಾರ್ವರ್ಡ್ ಸ್ಕೂಲ್ ಆಫ್ ಪಬ್ಲಿಕ್ ಹೆಲ್ತ್, ಬೋಸ್ಟನ್, ಯು.ಎಸ್.ಎ.
- ಮಲ್ಲೋತ್ರ, ಅಂಜು, ಸಿಡ್ನಿ ರೂಥ್ ಶೂಲರ್ ಮತ್ತು ಕರೋಲ್ ಬೋಯೆಂಡರ್ (2002) ಮೆಸರಿಂಗ್ ವಿಮೆನ್ಸ್ ಎಂಪವರ್‌ಮೆಂಟ್ ಆಸ್ ಎ ವೇರಿಯೆಬಲ್ ಟು ಇಂಟರ್‌ನ್ಯಾಷನಲ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್, ವಿಶ್ವಬ್ಯಾಂಕ್, ವಾಷಿಂಗ್ಟನ್, ಡಿ.ಸಿ.

- ದಾಸ್, ಭಗವಾನ್ (1987) ರೆಲವೆನ್ಸ್ ಆಫ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್, ಪ್ರಕಟಿತ ಭಾಷಣ, ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ, ಗೌರ್ಮೆಂಟ್ ಪ್ರೆಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು, ಪು.3.
- ದೇವ್, ಮಹೇಶ್‌ಚಂದ್ರ (1839) ಎ ಸ್ಕೆಚ್ ಆಫ್ ದ ಕಂಡೀಶನ್ಸ್ ಆಫ್ ದ ಹಿಂದೂ ವಿಮೆನ್, ಇನ್: ಗೌತಮ್ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯ (ಸಂ) ಅವೇಕನಿಂಗ್ ಇನ್ ದ ಅರ್ಲಿ 19 ಸೆಂಚುರಿ, ಪ್ರೊಗ್ರೆಸ್ಸಿವ್ ಪಬ್ಲಿಷರ್ಸ್, ಕಲ್ಕತ್ತಾ, ಇಂಡಿಯಾ, ಪು.89-105.
- ನಾರಾಯಣ್, ಜಯಪ್ರಕಾಶ್ (1975) ಕಂಪ್ಲೀಟ್ ವರ್ಕ್ಸ್ ಆಫ್ ಜಯಪ್ರಕಾಶ್ ನಾರಾಯಣ್, ಲೋಹಿಯಾ ಪ್ರಕಾಶನ್, ಪಾಟ್ನಾ, ಸಂಪುಟ-2, ಪು.192.
- ಯುನೈಟೆಡ್ ನೇಷನ್ಸ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಪ್ರೋಗ್ರಾಮ್ (2001) ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆನ್ ದಿ ಎಂಪವರ್‌ಮೆಂಟ್ ಆಫ್ ವಿಮೆನ್.
- ಲಕ್ಕಪ್ಪಗೌಡ, ಎಚ್.ಜೆ. (2001) ಕನ್ನಡ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ವಿಶ್ವಪ್ರಜ್ಞೆಯಾಗಿಸುವತ್ತ, (ಮುನ್ನುಡಿ) ಆಧುನಿಕ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆ, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಮೂಲ ಜೆರಾಲ್ಡಿನ್ ಫೋರ್ಬ್ಸ್, ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಡಾ.ಎಚ್.ಎಸ್.ಶ್ರೀಮತಿ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಹಂಪಿ, ಕರ್ನಾಟಕ. ಪು.ಉ.
- ಲೋಹಿಯಾ (1988) 'ಸಾಹಿತಿಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದ್ಧತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು', (ಸಂ) ಕಾಳೇಗೌಡ ನಾಗವಾರ, 'ಪ್ರೀತಿ ಮತ್ತು ನಿರ್ಭೀತಿ', ರಶ್ಮಿ ಉದ್ಯಮ ಕೇಂದ್ರ, ಮೈಸೂರು, ಪು.57 - 58.
- ಶಹಾರೆ, ಎಂ.ಎಲ್. (2004) ಅಂಬೇಡ್ಕರ್: ಆನ್ ಎಮಿನೆಂಟ್ ಎಜುಕೇಷನಿಸ್ಟ್, (ಸಂ) ಡಿ.ಕೆ.ವರ್ಮಾ ಮತ್ತು ಎ.ಸೋಹ್ರಾಬ್, ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ಸ್ ವಿಷನ್ ಅಂಡ್ ಎಜುಕೇಷನ್ ಆಫ್ ವೀಕರ್ ಸೆಕ್ಟರ್ಸ್, ಡಾ.ಬಾಬಾಸಾಹೇಬ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಸೋಶಿಯಲ್ ಸೈನ್ಸಸ್, ಮಾಹೋ, ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ್, ಪು.25.
- ಶೆಟ್ಟಿ, ರಾಜಶೇಖರ್ ವಿ.ಟಿ. (1987) ದಲಿತ್ ವಾಯ್ಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು, ಜನವರಿ 16-31, ಪು.6.
- ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ವಿಶ್ವಸಮಾವೇಶ (1995) ದ ಕೊಪೆನ್‌ಹೆಗನ್ ಡಿಕ್ಲರೇಶನ್.